

קונטרס

הבינו

פרשת חיי שרה
תשפ"ב

שנה ד'
חוברת ז'
גליון 172

שיעורי

הרב שמעון
שפיצער שליט"א

מכון תלמידי חכמים ללימוד וחינוך

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליט"א

קול הבינני

בארה"ב: 718.686.8300

ארץ ישראל: 072.257.7726

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל גפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב.

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

Tel. 347.351.2400

Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון - שיעור קי"ט

יום ראשון חיי שרה - ח"י מרחשון תשפ"ב

ה תכלית היסורים להוסיף לאדם דעת.....ה

יוסיף דעת יוסיף מכאוב | כגודל הדעת גודל הכאב | דעה חסרת מה קנית | דעה קנית מה חסרת | תוספת דעה המתרצת את הקושיות | שלבי הדעת אצל התינוק | כל מכאוב הוא דלת | היסורים קיימים רק במצב הביניים | אתה חונן לאדם דעת | המצב החדש מצמצם את הדעת | נסיון העקידה - צמצום הדעת | עבודת האדם להסתכל פנימה ולא החוצה | לא עוד מלחמה | בכל מדה ומדה שהוא מודד לך | סמא דיסורי קיבולי | דאגה בלב איש יסיחנה | על דא התחרט אברהם אבינו | מתנת הדעת | מתנת הדעת על-ידי הכרת המכאוב | אשר הגבר אשר תיסרנו י-ה ומתורתך תלמדנו | אין גבול למדרגות הדעת | קשות מיושב

יום שני חיי שרה - י"ט מרחשון תשפ"ב

ט תכלית גמילות חסדים לפרסם אלקותו יתברך בעולם.....י

אותה הוכחת לעבדך ליצחק | ויקריא שם בשם ה' א-ל עולם | דרכו של אברהם לקרב את האנשים | שיהא שם שמים מתקדש על ירך | ויתן להם צדה לדרך | למען אשר יצוה את בניו | חסד מן המובחר | מי כעמך ישראל | חיוכו של אדם הוא חיוכו של הקב"ה | רודף צדקה וחסד ימצא אנשים ליתן להם | שכר מצוה קרבת אלוקים | כל העולם ניוון בשביל חנינא בני | נתון תתן לו - טובה תחת רעה

יום שלישי חיי שרה - כ' מרחשון תשפ"ב

כח עבודת האדם לקבל את מקומו ומצבו.....כ

עבד משכיל ימשול בבן מביש | עבד אברהם אנכי | ואברהם זקן בא בימים | איזהו חכם המכיר את מקומו | מלמד יצא מן הכלל ללמד | אין בורחים מהתמודדויות | חן מקום על יושביו | טוב לב משתה תמיד | איזהו עשיר השמח בחלקו | באשר הוא שם | שמרה נפשי כי חסיד אני | אם כבנים אם כעבדים | צריך להיות בחינה זו יקרה בעיני האדם | יציאה מבחינת עבד לבחינת בן

מדור עיון תפילה

יום רביעי וירא - י"ד מרחשון תשפ"ב

לח קביעות מקום לתפילה מהותה וסגולתה.....ל

מתלמידיו של אברהם אבינו | רמז סוד נעלם | אל המקום אשר עמד שם | במידה שאדם מודד | קביעות מקום יוצרת חיבור | חסידים הראשונים היו שוהים קודם תפילתם |

מידה טבועה היא אצל כל אחד | עשה תפילתך עיקר | הכנה לתפילה כשרטוט לכתובה |
הנני מוכן ומזומן לקיים | יחזור לתלמודו ולתפילתו | השייכות בין פיזור הנפש ונסיונות
דקדושה | פלאות עדותיך על כן נצרתם נפשי

מדור שבת קודש

יום חמישי פרשת וירא - ט"ו מרחשוון תשפ"ב

לימוד שנים מקרא ואחד תרגום כהכנה לשבת ..... מז

והכינו את אשר יביאו | לעשות את השבת | מצוה מן המבוחר | פתח לבי בתורתך | כאשר
תקום מן הספר | בשבת נפתחים הלבבות ושערי תורה | הפך בה והפך בה דכולה בה |
חיבור פנימי רק לאחר כמה פעמים | דמי ליה כמאן דמונח בכיסיה | ההכנה מתחילה
משבת במנחה | הקריאה מעוררת את הזמן | מנוחה ושמחה אור ליהודים | משלחי רגל
השור והחמור \

מדור הילולא דצדיקיא

ערב שבת קודש וירא - י"ט מרחשוון תשפ"א

הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א ..... נא

מיתת צדיקים מכפרת | כי קרן אור פניו | תורה מן השמים | אפס כי לא יהיה בך אביון |
גמילות חסדים כיצד | לא תשחית את עצה | רק כשניתנה רשות לרופא לרפאות | חינוך
על כל אות ותג

מדור אמונה ובטחון

שיעור קי"ט

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו

פטרון מדור אמונה ובטחון

יום ראשון חיי שרה - ח"י מרחשון תשפ"ב

תכלית היסורים להוסיף לאדם דעת

ואינו ידוע לו, וכן הלאה. ואם הוא חסר דעת, גם אם יביישוהו, לא יכאב לו, שהרי שוטה הוא שאינו מרגיש.

ויש שהאדם יודע מהמצב השורר אצלו, אבל אין לו מספיק דעת להבין את גודל הצרה שהוא שרוי בה. הודיעו לו שהוא חולה ומחלתו נקראת בשם פלוני. הוא יודע כבר שאינו בקו הבריאות, הוא אף יודע את שם מחלתו, אבל אינו מבין מה טיבה של מחלה זו ומה תוצאותיה. אדם זה יש לו קצת מכאוב, שהרי יש לו ידיעה מועטת, אבל כאביו אינם חזקים כל-כך. הוא מתחיל להרגיש כאבים בידו, נדמה לו שידו כואבת, והוא עומד כמבולבל. כמו-כן אם האדם מבין שפלוני בייש אותו, אך אינו מבין את עומק הדבר שפלוני אמר לו משום שדעתו מוגבלת, אף הוא מרגיש כאב חלש בלבד, כי הבושה אינה חודרת לעומק נפשו מאחר שדעתו מוגבלת, כי היות שדעתו מוגבלת, אף כאבו מוגבל.

יוסיף דעת יוסיף מכאוב

בשיעור הקודם התחלנו לבאר שכדי שיידע האדם מה מוטל עליו בשביל להתמודד עם היסורים ולקבלם באהבה, עליו לדעת היטב מה היא מהות היסורים, והסברנו שבאופן כללי כשחסר לאדם אחד מצרכיו, קטן כגדול, הרי זה נחשב לו כיסורים, וכל זה דווקא כשהאדם משתוקק לדבר זה מפני שהוא מרגיש שהוא נצרך לו ביותר, כי אז הוא מרגיש יסורים.

וכעת נרחיב עוד במה שנוגע לזה ונחוץ עד מאוד. **שלמה המלך** ע"ה שהיה החכם מכל אדם והבין היטב את סדר הבריאה כתב (קהלת א, ח): יוסיף דעת יוסיף מכאוב.

כשהאדם אינו יודע כלל מהמצב השורר אצלו, אין כואב לו כלום. וזהו בכל התחומים, בין אם חסר לו כסף רב ואינו ידוע לו, בין אם מצב בריאותו רופף

מיני היסורים שבעולם, כפי חוזק דעתו של אדם, כך יהיה כאבו. הוי אומר: **אין הדבר תלוי במידת הצורך האמיתי, אלא בגודל ידיעתו שהדבר באמת חסר לו.**

ובכן נשאלת השאלה: הרי דעת היא דבר נפלא מאוד, דעת היא שפע של הקב"ה ואנו מבקשים עליה תמידין כסדרן, מה הפשט שמי שיש לו דעת יש לו יסורים? למה זה צריך להיות כך? הלא הסברא נותנת את ההיפך מזה, שכמה שיש לו לאדם דעת כך הוא מבין יותר מה הקב"ה רוצה ואיך הוא מנהל את עולמו, וממילא אין יסורים באים עליו, מה שאין כן מי שאין לו דעת שצריך להיות אפוף ביסורים, שהרי חוסר הדעת גורם לו להיתקל תמיד בעצים ואבנים, ולהיכנס למחלוקת.

דעה חסרת מה קניית

אכן כדי לקבל קצת בהירות בנושא, נביא דוגמא מהלומד גמרא. אם האדם לומד גמרא ורואה שאין לו שום קושיות, לא בגמרא לא ברש"י ולא בתוספות, סימן הוא שאין לו דעת, שהרי רבי עקיבא איגר התקשה בדברי הגמרא, הרשב"א התקשה ונשאר בצריך עיון, ואילו לאדם זה אין שום קושיא, אין זה אלא מפני שדעתו מועטת כל-כך עד שאינו תופס את הסוגיא אלא מקופיא, ולכן שום דבר אינו קשה לו כי הוא חוזר על התיבות כקוף אחר האדם ואינו מבין מאומה. אך אם יש לו לאדם יותר דעת, אז מתחיל להתעורר לו קושיות וסתירות, איך מה שאתה אומר לי עכשיו עולה בקנה אחד עם מה שאמרת לי אתמול.

כגודל הדעת גודל הכאב

וכך הוא בכל העניינים שיכולים להכאיב את האדם, אם הידיעה אודותם מועטת, אך הכאב מועט. ולמשל, הורים שיש להם בן שאינו הולך בדרכי אבותיו, ככל שידיעתם יותר מוגבלת, כך מכאובם יותר חלש. וידיעתם יכולה להיות מוגבלת מכמה אופנים, או מפני שאינם יודעים את מצבו האמיתי של בנם, הם יודעים שאין מצבו בכי טוב, אבל אינם יודעים לאיזה תהומות הוא הגיע כבר, והיא יכולה להיות מוגבלת משום שלדאבון לב אינם מבינים שמה שבנם עושה הוא נורא ואיום, אין שערם מלבין בעקבות מעשיו, כי להם עצמם חסר יראת שמים, ואינם נבהלים בראותם את בנם מתנהג בחוסר יראת שמים. הנה אף הם כאבם מועט מפני שדעתם מועטת, ואין כאבם דומה כלל לכאבו של מי שידוע שכל חיי האדם בזה ובבא תלויים על הליכתו בדרך התורה, כי הוא דעתו חזקה וכיון שדעתו חזקה, אף כאבו חזק. וגם מי שיש לו דעת, הלא מדרגות רבות יש בדעת, כי יש מי שאינו מרגיש שיש לו צורך כל-כך גדול לזה. הוא אמנם שמע שהדבר חסר לו, הוא מבין שהוא חסר לו, אבל נניח שבגלל תכונת הנפש, הוא אומר לעצמו: איני זקוק לו כל-כך. הנה אף זה דוגמא למי שחסר לו דעת, כי למה הוא סבור שאינו זקוק לו, והרי זה דבר נחוץ ביותר, אין זה אלא מפני שאינו מבין שזה נחוץ לו כל-כך, ונמצא שיש לו חסרון בדעת ולכן מכאובו חלש.

כך הוא בכל תחומי החיים וכוללים כל

תוספת דעה המתרצת את הקושיות

זה מה שקורה לאחר שמגיעה הדעת בפעם השניה. הפעם הראשונה היא כשהאדם רואה שאין המדובר בדיבורים בעלמא, אלא בדיבורים עמוקים חסרי הבנה, והפעם השניה היא כשכל הקושיות והסתירות מתיישבות אחת אחרי השניה. וכשרואה האדם שהקושיות מתיישבות, אע"פ שיש לו קושיא אחת או שתיים שטרם נתיישבו לו, עם כל זה הוא מרגיש תענוג עצום, איזה אור! כמה מאירה היא הסוגיא! מה גם שהוא יודע שכפי שמצא תשובות ופירוקים לכל אותן קושיות שהיו לו, בוודאי קיימת תשובה גם לזו, ואם כן הסוגיא מאירה ומזהירה.

זה היסוד! **מי שאין לו דעת, אין לו מכאוב, אך גם שמחה אין לו.** יש מי שמת ומוטל כאבן דומם, ולכן אין לו דעת ואינו מרגיש כלום. יש מי ששרוי בשניה שהיא אחד משישים במיתה, ואף הוא אינו מרגיש. ויש מי שהוא ער, אבל הוא שוטה. וכך המדרגות הולכות ועולות, כך שאם אינו שוטה כל-כך אלא יש לו קצת דעת, יבוא ביחד עם הדעת גם מעט מכאוב, וככל שהדעת תהיה גדולה יותר, כך יהיה המכאוב גדול יותר, אך כל זה בתחילת הדרך, **כי לאחר מכן יזכה לדעת שניה שתביא לו את כל התשובות למכאוביו, וממילא יהיה מלא שמחה ובלי שום מכאוב.**

שלבי הדעת אצל התינוק

אפשר לדמות זאת לתינוק. הנה התינוק כשנולד דעתו מועטת ביותר,

וככל שדעתו גדולה יותר, כך הקושיות והדברים המחוסרים הבנה מתרבות. אתה אומר לי שהוא גזירת הכתוב, אבל גם גזירת הכתוב יש לה הבנה, ובכן אני רוצה להבין מה כתוב כאן. וכבר יתכן שיהיו לאדם עשרים קושיות בסוגיא אחת.

דעה קניית מה חסרת

אולם מי שיש לו דעת הגם שמתעוררות לו קושיות לרוב, אינו נשאר עם הקושיות. נמצאנו אומרים **שהדעת הגם שמוסיפה מכאוב, אין תכליתה אלא להביא את האדם לדעת יותר גדולה**, ואז ייעלם המכאוב. **כשהאדם נמצא במצב שאינו מבין כלום, הוא ילד קטן בלי שום שכל, באמת אין לו שום מכאוב.** וכשיתחיל להכניס במוחו ידיעות והבנות, יתעוררו אצלו קושיות, אך **קושיות אלו יביאו לו תירוצים, והתירוצים הללו ימלאו אותו בשמחה נפלאה ויישבו את דעתו באופן שהמכאוב יסתלק לגמרי.**

כל עוד לא היה לו ללומד גמרא שום קושיא בדרך לימודו, לא היתה לו שמחה אמיתית וחיבור אמיתי אל הגמרא, כי כל לימודו לא היה אלא מקופיא. ועכשיו שהתעוררו לו קושיות חזקות ולא היו לו תשובות על אתר, ורק לאחר גיעה מרובה מצא את התשובה, או מפני שמצא דיבור שלישי בתוספות שמיישב את שני הדיבורים הנראים כסותרים זה את זה, או מפני שהבין הבנה חדשה להבין החילוק בין שתי הסוגיות, אזי שמחתו עצומה, שהרי הוא מחובר לסוגיית הגמרא ומתמלא שמחה ויישוב הדעת.

אינו אוהב אותו, וכן הלאה, יוסיף דעת יוסיף מכאוב.

אכן אח"כ כשבאה הדעת שמסבירה את כל המתרחש, והיינו בגיל שלוש עשרה, כמו שאמרו חז"ל שאז הוא נעשה בר דעת, והיינו שהוא יכול ללמוד את התורה ולמצוא שם את התשובות, ואמנם זה רק מתחיל בגיל שלוש עשרה, כי עדיין אין הבחור מקבל אז את כל התשובות, ולכן הגילאים ט"ו ט"ז י"ז אינם גילאים נוחים כלל, כי יש הרבה מכאוב. הדעת מתחילה אז להיכנס, אך כיון שהיא בתחילתה, היא מביאה עמה מכאוב רב, היצר הרע מתחזק, הוא נופל וקם, נופל וקם, הקנאה והתחרות, פלוני יותר מוצלח ממני, אף אני רוצה להיות כמותו. הדעת מגבירה בו את רצונו להיות בחור חשוב, ובעקבות כך יש לו מכאוב, אך מאין בא המכאוב? מהדעת. ואח"כ, במשך כל חיי האדם, מקבל האדם עוד ועוד תשובות לכל העניינים. הדעת יודעת לאלו ידיעות זקוק האדם כדי שהדברים יפסיקו להכאיב לו, וכך נכנסת לו במשך חייו עוד ועוד דעת והן נותנות לו תשובות לכל הקושיות, וכתוצאה מכך הוא זוכה לשמחה ויישוב הדעת ונפטר מכל מכאובי לבו.

כל מכאוב הוא דלת

זה מה ששלמה המלך אמר "יוסיף דעת יוסיף מכאוב", כי **כל מכאוב הוא דלת שכאשר פותחים אותה, מוצאים בה דעת ושמחה וקרבת אלוקים. אם אין לו לאדם מכאוב זה, לעולם לא ימצא אותו אור.** הוא מה ששלמה המלך אמר: אם אין

ולכן אנו רואים שברוב הזמן טוב לו, הוא ישן במנוחה ואינו מרגיש שום כאב. הכאב היחיד שיש לו הוא כשהוא נעשה רעב, כי אז הוא מתחיל לבכות ואמו יודעת שהיא צריכה להאכילו. אולם כשעוברים כמה חדשים ודעתו מתחזקת קצת, אנו יכולים לראות שאינו רוצה כבר לישוב בלי לזחול על הארץ או בלי לעשות מאומה בידיו, והנה הוא מתחיל לבכות כשאין לו במה להתעסק. וכשהוא נעשה גדול יותר ודעתו מתחזקת עוד יותר, הוא מתחיל כבר לעשות חשבונות, והנה אנו רואים אותו בוכה למה הוא קיבל שנים ואני רק אחד. כך ככל שהוא הולך וגדל ודעתו הולכת ומתחזקת, הולכים מכאוביו ומתרבים.

הנה כבר יש לו דעת להבין שהסוכריה האדומה המונחת לנגד עיניו עריבה לחיך, הוא בוכה שיתנווה לו. מנסים להסביר לו שאינה בריאה לשיניו, אך לשווא. דעתו חזקה דיה כדי להבין שהסוכריה עריבה לחיך, אך אינה חזקה כדי להבין את תוצאות אכילתה. ואח"כ הוא נכנס לכיתה א' ולכיתה ב' ולכיתה ג', וכבר יש שתי קבוצות בכיתתו, הוא לומד כבר להתלוצץ ולבייש, וכשהוא נעשה בן תשע, אוהו! הוא כבר יודע להבין קצת פוליטיקה לפי מדרגתו, וככל שהילד חכם יותר, כך הוא עושה יותר צרות, שהרי הוא מלא וגדוש בפנים, ויתכן גם שבגלל הדעת הוא נפגע מכל דבר שאומרים לו, כי יש לו הרגשים בפנים, יש לו דעת, והדעת גורמת לו שכל פעם שנוגעים בו, הוא נשבר לרסיסים. הוא שם לב על עיני המלמד שלו שהמלמד

והקב"ה עוזר לו והוא משתנה, והוא **עצמו שם לב שמצבים שבעבר הוציאו אותו מכליו אינם משפיעים עליו כלל, איזו שמחה יש לו! אמנם עדיין יש לו נסיונות, עדיין הוא עלול להיכשל בכעס, אבל דברים רבים כל-כך במשך היום שבעבר הביאוהו לידי כעס, עכשיו אינם מצליחים להוציאו משלוותו. הנה זהו השלב השלישי, זהו הדעת שעליו אנו אומרים "אתה חונן לאדם דעת", הקב"ה נתן לו מתנה נפלאה כל-כך של דעת.** הוא אינו כועס. וכפי שהוא במידת הכעס, כך הוא בכל התחומים.

היסורים קיימים רק במצב הביניים

כלל הדברים הוא, שבכל סוג יסורים, ענייני כספים, ענייני צער גידול בנים, אי מציאת זיווג, מניעת פרי בטן, וכן כל שאר היסורים, פירושו של דבר שהוא **נמצא במצב מסוים אשר אילו לא היתה לו כלל דעת או לאיך גיסא אילו היתה לו דעת מלאה כפי שרק הקב"ה יכול ליתן לאדם, לא היה מצב זה מעיק לו כלל. הסיבה שהיסורים כואבים לו היה מפני שהוא נמצא במצב ביניים, מצד אחד יש לו דעת, הוא מבין את מצבו, וכמה שהוא מבינו יותר לעומק, כך כואב לו יותר, ומצד שני אין לו דעת המלאה המיישבים את כל הקושיות. הוא נמצא עדיין בקושיות.**

היסורים הם קושיות. כי הנה קושיא אינה דווקא כשהאדם רואה שני דיבורים בתוספות הסותרים זה את זה, אלא הקושיא היא שיש לאדם ידיעות שאינן תואמות זו את זו, וכשהידיעות אינן

לך דעת, ירחם המרחם, כי אם אין לך דעת, אין לך דלת, והרי אתה דומה לילד קטן שאינו יודע ללמוד גמרא.

והנה יש שלושה שלבים לאדם בכל תחום בחייו, והרי תחומים רבים מספור יש בחיי האדם. בבין אדם לחבירו לבד יש תחומים רבים, כל מדה היא תחום בפני עצמה, ובכל מדה יש מדרגות רבות. בכעס, בסבלנות, בוותור, בהבנת הזולת. בכל מה שהאדם צריך לעבוד עליו יש לו שלושה שלבים, השלב הראשון מצב של חוסר דעת מוחלט, אשר אז אין בו שום מכאוב. ואח"כ כשהקב"ה עוזר לו והוא מקבל קצת דעת, הוא נעשה שבור ממצבו.

יש ילדים קטנים שאינם נשברים ברוחם כשהם כועסים, ואם כי בשעת כעסם, אינם מרגישים טוב עם עצמם, מכל מקום רגע אחד לאחר שגמרו לכעוס, הם חוזרים למשובי ילדותם, קופצים ומרקדים ואינם זוכרים כלל שכעסו. וכל זאת משום שעדיין הם נמצאים בשלב הראשון ואין להם עדיין מספיק דעת להבין כמה גרוע לכעוס. ואח"כ נעשה יוסיף דעת. האדם מבין שכעס הוא דבר נמוך מאוד, אך למרות הבנתו הוא כועס כי אין לו מספיק דעת שתעצור אותו מלבוא לכלל כעס, ולכן הוא מלא מכאוב. יתכן שאפילו כמה ימים לאחר שכעס, ואפשר לאחר שנים כל אימת שהוא נזכר, ואע"פ שאף אחד לא ראוהו. זה כואב לו עד מאוד. כך הייתי צריך להיראות? כך נראה יהודי כשר? הא! הוא נמצא כבר בשלב השני.

ואח"כ כשהאדם מתפלל להקב"ה

כזו, או שהאדם ירגיש אשם על מה שאינו נמצא עדיין במדרגה זו. לא בזה אנו עוסקים כעת. אנו באים לבאר רק מה הם יסורים. כי הנה בשיעור הקודם נתבאר שהיסורים באים מצורך שלא הגיע לאדם ומרעבון שיש לו לאותו צורך, וכעת אנו מבארים שהרעבון נובע מחוסר דעת, כי אילו היה חסר לו לאדם צורך אך לא היה לו חוסר דעת, דהיינו אותה דעת של המצב הביניים, שבו יש לאדם קושיות ואין לו תירוצים, לא היה סובל כלל מיסורים.

הקב"ה הביא מצב מסוים לאדם, ובנוסף לכך יש לו לאדם חוסר דעת כלפי אותו מצב, והצירוף של שני אלה, הוא זה שגורם שיהיו לו יסורים. זוהי המציאות של יסורים.

אתה חונן לאדם דעת

ובכן מה הקב"ה רוצה מהאדם כשהוא מביא לו יסורים? הקב"ה הביא לו מצב שחסר לו כסף, שחסר לו עבודה ואינו מוצא במה להתעסק במשך היום, שחסר לו נחת, וכן הלאה, לא זהו עיקר הדבר שגורם ליסורים, והראיה, שהרי ישנם הרבה בני אדם שיש להם את כל אלה, ואעפ"כ הם מרגישים מיסורים. כל אלה הם רק כלי מכשיר שעל ידו הקב"ה גורם לאדם שיחסר לו דעת. הם אלו שגורמים לו לכך, שהרי הקב"ה היה יכול לסבב שהאדם לא יידע מהם כלל.

פעמים הרבה מסתכלים על פלוני ואומרים: אתה יודע מה מצבו? אין לו בנים! איזה מסכן הוא! הכל משמים...

תואמות, כל שהן מאוד נוגעות לאדם, הן מבלבלות את דעתו ויש לו צער גדול מזה. כשהאדם מאוד מחובר לאיזו סוגיא ומוצא שתי הלכות הסותרות זו את זו, אם הן נוגעות לו מאוד, לדוגמא שהוא מחבר ספר בהלכות אלו או שהוא מוסר בהן שיעור, והקושיא מעכבת אותו מלהגיע אל הבהירות, היא מצערת אותו וגוזלת את ישוב דעתו. זוהי הקושיא. ובחיי האדם הקושיות מתעוררות לא רק בסוגיות הגמרא, אלא גם בחייו האישיים. הוא רואה תמונה ואינו יכול להבינה. הקב"ה אמר שהוא טוב ומטיב, ומצד שני הוא מצפה כבר י"ב שנים לבנים. הוא כאוב מאוד מאוד. זה נקרא קושיא. יסורים הם קושיא. האדם אומר כך: אני מסרתי הכל בשביל לחנך את בניי, וויתרתי על דברים רבים כל-כך לשם כך, ואני עובד על עצמי להגיע להיות מהחרדים לדבר ה', וכאן הזמין לי הקב"ה נסיון קשה כל-כך עם בני. קושיא היא, והקושיא גורמת ליסורים קשים.

אפילו כשיש לאדם חולי הגוף המעיק לו כך הוא, כי גם שם חסרה לו התשובה שתסלק ממנו המכאובים. ואמנם כשמדובר בחולי הגוף צריך להיות במדרגה גבוהה בכדי שהתשובה תסלק את המכאובים. וכפי הידוע על הניגון הידוע של הרה"ק ה'דברי ישראל' ממאדו"ץ זיע"א על אזכרה, שהלחינו בשעה שחתכו בבשרו החי, וכך ביקש קודם שחתכו אותו, שלא ירדימוהו כלל, כי הוא יכול להתבונן בדעתו בהקב"ה ולא ירגיש כלל צער הגוף. איננו מדברים כעת בענין איך להגיע למדרגה גבוהה

תקפ"ץ, אנשים ראו דברים בעיניהם שלא היו יכולים לתפוס אותם בשכלם, לא היו להם הכלים לקבל את הדעת שתתן להם הסבר לאותו מצב, ולכן היו יסוריהם קשים מנשוא ויכלו לזכור אותם עשרות בשנים, וכל אימת שנזכרו בהם, הרגישו אותם שוב. איי, עכשיו כבר חלף עבר אותו מצב, מכל מקום חסרון הדעת נצרב אז בתודעתם כל-כך, כך שהוא מלווה אותם עד עכשיו.

כשהקב"ה מביא חסרון לאדם, הוא מביאו לו הרבה פעמים היכן שאין לו עדיין הדעת ליישב את המצב, וזהו היסורים שלו. פעמים הרבה האדם לא היה מוכן כלל למציאות החדשה שהקב"ה הביא לו, ואין לו כלים ליישב את הדבר, מה עלי לחשוב? והוא נעשה מבולבל מריבוי הידיעות שיש לו. כפי הנראה אני חוטא גדול, ומה יהיה בעתיד, וזה הרי מכאוב גדול. יש לו דעת ויש לו כל הקושיות, אך תירוצים אין לו.

נסיון העקידה - צמצום הדעת

הרה"ק מוויטעפסק זיע"א מאריך הרבה בפרשת וירא שזו היתה מציאות נסיונו של אברהם אבינו בעקידה, וזה מה שהתורה רוצה ללמד אותנו. לא שחיטת יצחק היתה נסיון העקידה, שהרי לאברהם אבינו היו הכלים לכך. מקודם לא היו לו בנים ועכשיו לא יהיו לו בנים. הוא כבר רגיל לכך. הנסיון היה כפי שרש"י הביא, וזה לשונו: אמר רבי אבא, אמר לו אברהם [להקב"ה], אפרש לפניך את שיחתי, אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע, וחזרת ואמרת קח נא את

וכי זהו מצבו של פלוני?! מה שאין לו בנים אינו גורם לו להרגיש יסורים. זה רק דרך שבה יכול האדם להגיע אל הדבר השני שהוא זה שיגרום לו להרגיש יסורים. היסורים באים לאדם כשחלק הדעת מתעורר אצלו. זוהי מציאות היסורים. אין זה צירוף אקראי של שני דברים, חוסר צורך ורעבון. אין זה אמת. והראיה שהרי אתה יכול לראות מי שאין לו בנים ששקוע בעיסוקים רבים ואין כואב לו כלום, ורק כשהוא מגיע בשמחת תורה לבית הכנסת ורואה איך כולם מביאים את בניהם לכל הנערים, פתאום הוא נזכר וכאבו מתעורר. איננו מתכוונים ח"ו למעט בכאבו של חשוך בנים, כוונתנו רק להסביר מה גורם לכאב. ובכן, מה כאב לו? המציאות כאבה לו? לא! חוסר הדעת כאב לו. והרי אלפי מדרגות יש בדעת.

המצב החדש מצמצם את הדעת

המצב שהקב"ה מכניס אליו את האדם הוא סיבה לצמצום הדעת אצל האדם. מצד אחד יש לו כבר דעת להבין, ומצד שני מצבו קשה כל-כך שהוא מעורר אצלו קושיא. וכפי שהוא בלימוד הגמרא, כשהאדם לומד מסכתא קלה אין לו קושיות רבות, אך כשהוא לומד מסכתא קשה כמסכת יבמות, יש לו קושיות לרוב על כל צעד ושעל. **הקב"ה הזמין לו סוגיא קשה, וכיון שיש לו סוגיא קשה, חסר לו הרבה דעת, ואיך אפשר לתבוע מבשר ודם שתהיה לו דעת לכך.**

ניקח לדוגמא את השואה האיומה לא

פשוטה. היות שאנו מבינים שהכאב נמצא בבלבול הדעת, אנו מבינים שהתורה מדברת אל האדם ואומרת: **יש תירוץ לקושייך, יש אור למצבך**, אל תפנה אל הדרך הקלוקלת שבה תעשה הכל כדי לשנות את מצבך, כי אם תפנה לשם, נמצא שלא נעשה שום תועלת. **הן כל מה שהקב"ה הכניס אותך למצב זה הוא כדי שתזכה לעוד דעת**, שהרי צריך אתה לדעת שאם הקב"ה הכניס אותך למצב מסוים שיש בו כאב, סימן הוא ששם חסר לך דעת. כבר יש לך מספיק דעת להרגיש מכאוב, אך עדיין אין לך דעת ליישב את הקושיות כדי שתוכל להיות בשמחה בתוך המצב שבו נקלעת. **לכן הקב"ה הכניס אותך למצב זה, כדי שתוכל להוסיף בו דעת**. ואם אתה משקיע את כל כוחותיך בשביל לשנות את המצב, אף אם תצליח, תישאר באותו מצב כמקודם, ונמצא שלחינם עברת את כל היסורים. איזה בל תשחית! כבר היית שם, כבר כאב לך, ולא הוספת דעת, ומעתה כל פעם שיזדמנו לך מצבים כאלה, הם ימשיכו להכאיב לך, שהרי לא הוספת דעת, ותהיה כאותו בן אדם שבורח תמיד מכל מין מצב, איני יכול להיות שם, איני יכול לשמוע דברים כאלה. למה? למה זה כואב לך כל-כך? כי אין לך הדעת להבין מה עליך לחשוב ומה עליך להרגיש במצבים כאלה.

וככל שיש לו לאדם יותר מקומות בחייו שאין לו שם דעת להבין מה להרגיש, מה לעשות, ואיך לגשת אליהם, יהיו לו יותר ויותר דברים בחייו שיכאבו לו מאוד. הנה יש לו לאדם

בנך, עכשיו אתה אומר לי אל תשלח ידך אל הנער. בלבול הדעת! לא היה לו לאברהם הכלים ליישב את הסתירה, אתמול אמרתי לי כי ביצחק יקרא לך זרע, ועכשיו אתה אומר לי להעלותו על המזבח לקרבן עולה?! אלו היו היסורים שלו. כבר היו לו דעת הרבה כל-כך לשחוט את בנו יחידו ואהובו שנוולד לו בגיל מאה, אך עדיין לא היתה לו הדעת להבין מה הקב"ה רוצה ממני, למה הוא מכניס אותי למצב זה...

הרבה פעמים שואל האדם: כבר השתפרתי כל כך, ואני נראה הרבה יותר טוב מחבריי ומבני משפחתי, זה מה שמגיע לי בגלל זה?! בלבול הדעת הלזה, זהו היסורים תמיד, וזה מה שהיה אצל אברהם לפי מדרגתו, ואמנם זה היה נסיונו לראות מה יעשה וכיצד יתנהג כאשר אין לו את השכל לישוב הסתירה.

כן כתב האוה"ח הק' בפסוק "והאלוקים ניסה את אברהם" שאלוקים הוא מידת הדין, שהקב"ה צמצם את דעתו של אברהם אבינו. לא היתה לו הדעת הנצרכת ליישוב הסתירה, ולכן היו לו יסורים. **כשאנו מדברים על 'נסינות' לכך אנו מתכוונים, שהקב"ה מכניס את האדם למצב של יסורים**, והיינו שהכניס אותו למצב מסוים, ועכשיו חסר לו הדעת שיוכל להבין בבהירות מה ולמה, עד שהוא מרגיש בגלל זה כאב גדול. זוהי מהות היסורים.

עבודת האדם להסתכל פנימה ולא החוצה

ובכן מה תכלית כל זה? התכלית

"ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך" אשר הקב"ה צוה אותנו שנשנן אותה כל יום בוקר וערב, וכמו שפירשו חז"ל ובכל מאודך בכל מדה ומדה שהוא מודד לך. אל תפנה ח"ו אלא המציאות של: אלחם, אשנה, אהפוך עולמות. אל תלך לשם. קח את המצב והבן שלא זה מביא לך את היסורים. לא המוסד, לא המלמד שעשה עוול לבנך, ולא ההסעה שאיחרה, ולא הכסף שאיבדת. אלו אינם מביאים לך יסורים. הן רואים אנו שאצל האחד כשהוא מפסיד סכום של מאה דולר, הוא מרגיש שחרב עליו עולמו, ואצל השני, אין זה מדבר מאומה. הא לך שהקב"ה מסבב בדיוק רב כמה כל חסרון יכאב לכל אחד ואחד, והיינו משום שעיקר המטרה לא היה להפסיד את הממון, התלך עכשיו להשקיע את כוחותיך במריבה?! הרי הנקודה היא אחת, הקב"ה סיבב צמצום הדעת וזה מה שכואב לך, ואם כך קום ותקיים מצות ואהבת.

סמא דיסורי קיבולי

הקב"ה אומר לאדם: מקום הצער הוא בדעתך, במוחך ובליבך, ואם כן שם אתה צריך לעבוד, שם אתה צריך להשקיע. וזהו "סמא דיסורי קיבולי" כלשון האוה"ח הק' (פרשת ויגש). הרפואה ליסורים היא כשהוא מקבלם. כשיש לאדם איזה כאב בגוף או בנפש, סימן הוא שמקום זה עדיין חולה וזקוק לרפואה, והרפואה אינה יכול לבוא מבחוץ. הרפואה באה כאשר האדם

נסיון גדול בין אדם לחבירו, הוא מרגיש שמישהו עשה לו עוול, וזה מכאיב לו עד מאוד, שהרי כל-כך התמסר לו ודאג לו בגוף בנפש ובממון שנים הרבה, וזה מה שהוא מחזיר לי עכשיו?! היכן ההכרת הטוב שלו? אה! זהו יסורים.

לא עוד מלחמה

במקום ללכת לריב עם פלוני ולהצטער צער רב, יתפלל להקב"ה שיתן לו דעת נכונה להבין איך להתמודד במצב זה, ולזכור שהקב"ה טוב ומטיב והוא עשה זאת, ואף אחד אינו יכול לקחת ממני פרוטה, ואין זה קשור כלל לפלוני, ואיני נשען על פלוני, ואיני עושה שום דבר כדי לקבל הכרת הטוב, ואת הסיפוק אני מקבל מריבונו של עולם, וכן הלאה ידיעות הרבה שבכוחן לפתור את קושיותיו. עליו להבין שיסוריו נובעים ממה שאינו יודע מה להרגיש במצב כזה. לא בגלל שפלוני או פלוני. איזו טפשות! אשלח מישהו שידבר עמו, אלך להלשין עליו, אחנך אותו... חדל לך! נניח שתצליח, אבל מה יהיה כאשר יבוא האיש הבא ויפגע בך? הלא באופן זה תישאר בשלב של "יוסיף דעת יוסיף מכאוב", ותהיה תמיד מדוכא ביסורים ח"ו. הלא הקב"ה עשה זאת רק כדי שתקבל דעת שלימה ואז תהיה מלא שמחה וישוב הדעת. כמה שמחה, כמה סיפוק, כמה קרבת אלוקים יש לו למי שמשקיע כוחותיו באופן זה להכניס האור במוחו ולבו.

בכל מדה ומדה שהוא מודד לך

וזהי המצות עשה דאורייתא של

שאינני חושב עליו, וכשהגיע למצב שאוכל לחשוב עליו, אז אחשוב איך לעבד את לבי. **אף זו עבודה גדולה היא, כי אינו בורח מהמציאות, אלא הוא עובד על לבו** במה שעכשיו הוא מסיח את דעתו.

ישאל השואל: הלא באופן זה לא הוסיף דעת, אלא להיפך, הסיח את דעתו? התשובה היא שאם האדם ממשיך להתבונן בעצמו ועדיין אין לו כלים להוסיף דעת, בדרך כלל הוא מוסיף דעת פסולה. הוא מתמרמר, הוא נעשה כאוב, הוא בא לידי עצבות, וכך הוא נופל לשאול תחתית ר"ל. לא תמיד יש לאדם הכלים להוסיף דעת. **בשביל להוסיף דעת צריך שיהיה האדם בשמחה של מצוה.**

וכן כתב החתם סופר תחילת פרשת וירא שהקב"ה רצה להתגלות לאברהם אבינו ולא היה יכול כי היה בצער מחמת המילה ומחמת חום היום. אברהם אבינו! כואב לו לאדם אבר מאבריו! אתה בא לספר לו סיפורים, קבל באהבה! תוסיף דעת! איני יכול עכשיו להוסיף דעת, אין לי עכשיו את הכלים לזה. אומר החת"ס שבגלל זה סיבב הקב"ה שיבואו אורחים, וכיון שבאו האורחים ורץ לקראתם, התמלא שמחה של מצוה, וכיון שנתמלא שמחה של מצוה, מיד וירא אליו ה'.

על דא התחרט אברהם אבינו

שמעו נא מה שכתב ה'תפארת שלמה' בתחילת הפרשה: בפסוק נאמר ויקם לספור את שרה ולבכותה, אך אין אנו

עובד על עצמו לקבל את המצב ומיישב את קושיותיו. הקב"ה גילה לנו בתורתו סוד שהגוי אינו יודע אותו. ואפילו בגשמיות הוא כך. לגוים יש חיי צער, כי הם יכולים להרגיע את עצמם רק על ידי שינוי המצב, ואינם יכולים לקבל באמת שהכל מלמעלה בהשגחה פרטית, כי זה תלוי באמונה ואין להם אמונה, שהרי הם חושבים רק על עצמם, ולכן אינם יכולים לקבל רפואה שלימה. **הקב"ה לימד אותנו בתורתו שיחיה האדם באמונה עד שיתרפאו המצב שלו.**

ברם חייבים אנו להוסיף כמה נקודות לזה. הנקודה הראשונה, שכאשר אנו מדברים על עבודת האדם לקבל את יסוריו, לא תמיד הוא במדרגה שתהיה הדעת להבין את מצבו, ובכלל, הלא אין האדם יכול להבין את דרכי ה', אבל הוא יודע שהעבודה שלו צריכה להתמקד במוחו ולבו ולא במציאות החיצונית. אפילו באופן גשמי יאמר האדם לעצמו: אני רוצה לטפל במוחי ולבי כדי שיסורו ממני היסורים, כי הטיפול במציאות החיצונית הוא טפשות, שהרי זה לעולם לא יסיר ממני היסורים.

דאגה בלב איש יסיחנה

צריך להבין שבעבודת הלב יש מדרגות רבות, ולפעמים אין בכלל היכולת לאדם לעלות אל המדרגה הגבוהה יותר לעבד את לבו, ועל זה יעצו לנו חז"ל שאז יסיח את דעתו ויקיים בזה מצוה רבה. הוא יאמר לעצמו: אני עובד עכשיו עם זה בעצם זה

יעקב הוא מפני שהיה שרוי בצער מחמת מכירת יוסף, ולפי ערך לא היה יכול להוסיף דעת² וממילא לא היתה השכינה יכולה להתגלות אליו. וכשנתבשר על ידי סרח בת אשר שיוסף חי, נעשה בשמחה וקיבל את הכלים להוסיף דעת, וממילא זכה לגילוי שכינה.

ובכן **כשהאדם מקבל את מצבו באהבה, אך תוך כדי כך הוא פועל להסיח את דעתו כדי שלא לשקוע יותר בכאב, עליו לדעת שהוא עובד את ה' בזה.**

מתנת הדעת

וצריך לדעת שכאשר האדם יודע שהיסורים הם בדעת ומשקיע את עבודתו בדעת, אף שכרו הוא בדעת, והיינו שהקב"ה מאיר במוחו שיידע איך להתמודד ואיך להרגיש במצב שהוא שרוי בו, והרי זה מתנה נפלאה, חבירו פוגע בו והוא אינו נעשה ברוגז עליו למרות שכואב לו מאוד. מתנה היא. לאדם אין דעת עדיין. הוא יכול לשנן את דיבורי האמונה, הוא יכול לומר לאחרים מה צריך לחשוב. אבל הוא עצמו יודע שכאשר הוא חושב על פלוני ועל מצב פלוני עדיין כואב לו. לכן הוא צריך לזכות למתנת הדעת. אם תשקיע בדעת, תזכה למתנת הדעת, וזו תהיה תשובה על כל הקושיות, ואז לא יהיו לך יסורים כלל וכלל, כי היסורים באים רק מפני שחלק זה בדעת עדיין אינו מעובד.

מוצאים את ההפסד, היכן ההספד? התשובה היא שאברהם אבינו החליט שהוא הולך להספידה, אך צערו הלך וגבר, שרה אמנו! איזו צדיקת! הרי התורה מעידה עליה שכל שנותיה שוות לטובה, בת ק' כבת כ' לחטא, ועכשיו היא נפטרה בעטייה של העקידה, והרי הוא הלך לקיים את רצון ה' במעשה העקידה, וכעת פרחו נשמתה דווקא בגלל זה. ראה אברהם אבינו שאם יספיד את שרה, אע"פ שינסה לקבל עליו את הדין באהבה, הוא יישבר ברוחו. אי לכך שינה את החלטתו ואמר: אינני מספיד עכשיו.

הנה מגלה לנו ה'תפארת שלמה' שלא תמיד יש לאדם את הכלים לא להוסיף דעת. הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זיע"א היה מורה למי ששיכל בן שלא יאמר עליו קדיש בעצמו, אלא ישכור אדם שיאמר עליו קדיש^א, וכל-כך למה? כדי שלא יישאר תקוע במצבו. קום והתקדם הלאה! אל תחפור את הבור עמוק יותר. יוסיף דעת יוסיף מכאוב, עכשיו אתה שרוי בשלב של המכאוב, והרי יש לך דעת די והותר בשביל המכאוב, אין לך להעמיק בזה יותר. בכלל עבודת ה' לאדם בשלב הראשון היא גם להסיח את דעתו. הוא יודע היכן הוא עומד, מה כואב לך? חוסר הדעת. למה אני זקוק? לתוספת דעת. אם כן אפעל להיות בשמחה של מצוה. ראו נא כמה פעמים לא היה יעקב יכול לזכות לגילוי שכינה, וכמו שכתב באוה"ח הק' שכל פעם שהוא נקרא בשם

א. וכן נהג הוא בעצמו אחרי פטירת בתו הצדקנית פייגא מלכה ע"ה אשתו של האדמו"ר רבי מרדכי מוויזשניץ – מאנסי ז"ע שנפטרה זמן קצר אחרי חתונתה ללא ילדים.
ב. משום הגזירה ומשום החרם שהחרימו שבטי י-ה בצירוף הקב"ה.

ולהתפלל אל ה' מתוך התבטלות אליו, הוא זוכה שהקב"ה מוסיף לו דעת.

אשר הגבר אשר תיסרנו י-ה ומתורתך תלמדנו

ובגלל זה יתכן שיזכה האדם לדעת בלי שיודמן לו מצב קשה, וזאת על ידי שהוא קורא בספר כמה דבר זה נחוץ, וכואב לו מאוד: אני עדיין איני נמצא שם, חסר לי שם דעת, והוא מתחיל להשקיע שם ומתפלל אל ה' שיוסיף לו את הדעת החסרה לו, אז הקב"ה מוסיף לו דעת בלי להזמין לו מצב קשה, כי לא המצב הוא התכלית, אלא התכלית היא להטיב לו ולהשפיע לו דעת באופן שלא יהיו לו יסורים.

אנו יכולים לראות אנשים שנתקעים בעניינים שונים של בין אדם לחבירו, ולעומתם אנשים שנקלעים לאותו מצב ממש ויודעים איך להתמודד אתם. הוא יש לו דעת לכך, והוא אין לו. מסכן! הלא יסורים נוראים הם! אין הדבר מוכרח שמי שיודע להתמודד עבר את כל המצבים בעבר והגיע לאן שהגיע. פעמים הרבה הוא למד לבד או שהוריו לימדוהו, והשקיע בזה ונזהר לכתחילה שלא לעשות לזולתו דברים שיכולים לפגוע בו. מה זה מוכיח לנו? שכאשר האדם לומד את התורה ומשיג את הדעת על ידה, יכול הוא הרבה פעמים לחסוך מעצמו יסורים. לכתחילה אין הקב"ה מכניסו למצבים כאלה, שהרי כבר קיבל את הדעת.

אין גבול למדרגות הדעת

ועלינו לדעת שאין לזה שום גבול, אין

מתנת הדעת על-ידי הכרת המכאוב

ומזה נבוא לדיבור יקר מאוד מהרה"ק מפיאסצנא זיע"א הי"ד בספרו "דרך המלך" (הגדה של פסח): איך זוכים למתנת הדעת? התשובה היא: יוסיף דעת יוסיף מכאוב - יוסיף דעת על-ידי יוסיף מכאוב. כשיבין האדם כמה גרוע להיות בחוסר דעת, וזאת על-ידי שהוא מתבונן במכאוב שבא לו על-ידי העדר הדעת, אזי תתעורר בלבו התשוקה לזכות לדעת, וממילא יתפלל על הדעת, ותהיה תפילתו קרובה לתפילה אמיתית, שהרי הוא מרגיש שאינו יודע להשית עצות בנפשו והוא מוכרח להארת הדעת, ואז תיענה תפילתו והקב"ה יתן לו דעת בשכרו.

ואמנם האדם יכול להרגיש את המכאובים הבאים כתוצאה מהעדר הדעת רק לאחר שהוא יודע את האמת שסיבת היסורים היא הדעת. רק אז יכול האדם להתפלל באמת על הדעת. כי אנו התרגלנו לחשוב שהמצב החיצוני הוא הוא הבעיה שלנו, הבנק הוא הבעיה, הראש כולל הוא הבעיה, השכן הוא הבעיה. כל היום האדם שקוע בכך שהם המה הסיבות לצערו. ולכן על האדם לשנן כל היום כולו שאין זה אמת. הקב"ה מצמצם את צרכי האדם כדי שיתעורר לראות היכן חסר לו בדעת. הקב"ה רוצה ליתן חסד, הוא רוצה להשפיע דעת, לכן הוא לוקח את האדם ורואה: כאן יש לו כבר, כאן יש לו כבר, כאן עדיין חסר לו דעת. ואז הוא מביא לו מצב כדי שירגיש שם חוסר דעת, וכשהוא מתעורר לעבוד על הדעת

הוא זקוק לדעת בשביל להאיר את המצב, ובכל תחום יש מדרגות לרוב, הוא יכול לראות איך שבתחום זה יש לו יותר דעת ובתחום זה יש לו פחות דעת, והרי זה כמי שאומר מסכתא זו אני יודע על בוריה ומסכתא זו איני יודע כל-כך. פעמים הרבה הוא קיבל את הדעת בתחומים מסוימים במתנת שמים, פעמים הרבה זה תלוי בחינוך ההורים, ולפעמים זה קשור למצב מסוים שעבר עליו.

קשות מיושב

וכשהאדם מבין זאת, ראשית כל הוא מבין שאינו שוטה, יש לי יסורים כאן משום שכאן יש לי פחות דעת, או משום שכאן הקב"ה רוצה ליתן לי עוד דעת, ועל ידי היסורים אני צריך ללמוד ולהשקיע כדי לקבל עוד דעת. וכן הוא מועיל לנו ליישב כשאנו רואים אנשים אחרים שנקראים יראי ה' ורואים אותם באמת יראים ושלמים בתחומים רבים, אך כשבאים לתחום מסוים, בושה וחרפה איך הם מתנהגים. פעמים הרבה הרואים אותם בקלקלתם הולכים לגמרי לאיבוד ומתעוררות אצלם קושיות על כל הדת היהודית, ועוד יש להם ראייה לכך, הסתכל נא... אתה תאמר לי? הנה הוא נקרא יהודי ירא ושלם, ראה נא איך הוא מתנהג בעת נסיון... נושא כאוב הוא, אך כדאי שנדע אותו כדי שלא נישאר ביוסיף דעת יוסיף מכאוב. **בתחומים רבים הוא צדיק תמים, אך בתחום זה אין לו דעת.**

ואע"פ שאמרו **חז"ל** (ויק"ר א, טו) תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו,

גבול למדרגות הדעת שהאדם יכול לקבל בכל תחום שהוא, ולכן אנו רואים שאפילו לצדיקים היו פוקדים יסורים, לאברהם אבינו היו נסיונות, ליצחק היו נסיונות, ליעקב היו נסיונות, כי הקב"ה העלה אותם ונתן להם עוד דעת ועוד דעת.

הקב"ה רוצה ליתן דעת לאדם, ולכן **כשהאדם משקיע עבודה כדי להשיג עוד דעת ועוד דעת, הוא חוסך מעצמו כל-כך הרבה צער ועגמת נפש**. והרי זה דומה למי שנוסע ברכבו ולפתע הוא נתקע מבלי יכולת לנסוע קדם או אחור משום שעושים עבודות בכביש. אילו היו מקדימים את העבודות לעשותם באמצע הלילה, לא היה אדם זה נתקע עכשיו בדרכו, אלא היה יכול לנסוע בלי שום תקלה. **כך האדם הרי יודע שבמשך חייו יצטרך שתהיה לו יותר דעת בבין אדם לחבירו**, שהרי יהיו לו מחותנים בע"ה וליכא כתובה דלית בה תגרא. **הוא יזדקק או בהכרח ליותר דעת ממה שיש לו עכשיו**, ולא רק מצד חכמת חיים, אלא להיות בטל להקב"ה ולהאמין בו. ולא רק משום שתצטרך להסתדר עם אנשים, אלא משום שהקב"ה רוצה ליתן לך דעת, שהרי העולם הזה הוא רק פרוזודור לטרקלין, ואתה צריך להכין את עצמך כאן כדי שתבוא לטרקלין עם מלוא הדעת. לכן הוא עובד על עצמו שיהיה לו יותר ביטול, עוד לפני שהוא מגיע לאותו מצב. ואז כשהוא מגיע לאותו מצב, הוא נוסע ישר ואינו צריך להיתקע.

כשהאדם יודע שבכל תחומי החיים

כזה. והרי האדם יודע שכפסע בינו ובין התהום, וברגע אחד יכול הוא להיכשל בכל ענייני החיים ולאבד את הכל. כך זה עובד במשך כל החיים. כשהאדם מתרגל להסתכל בהסתכלות זו שלימדונו חז"ל, יקל עליו להבין את מהות היסורים ולדעת מה עליו לעשות כשיש לו יסורים, וכמו כן יקל עליו לדעת שבהכרח שיהיו לו יסורים ושאל יעשה את הדבר הנכון יחסוך מעצמו יסורים.

ישאל האדם: אבל היסורים יחלופו כלא היו? אני רוצה לדעת, הסגולה תעבוד? **אין זה משנה.** זה הסוף, לא יהיו לך יסורים. כן, אבל אני רוצה לדעת. לא יהיו לך יסורים. את הקושיות שואלים רק כשאין מבינים את דרכי פעולת היסורים. הקב"ה אומר לאדם: **אני מבטיח לך בהבטחה גמורה שלא יהיו לך יסורים כלל וכלל. תלך ותלך ותמנע לגמרי את ענין היסורים.** נו, זוהי הבטחה. **בטחון פירושו שהאדם בטוח בהקב"ה, במה הוא בטוח? אם הוא עדיין חי באותה טעות, באותו דמיון, באותו עולם השקר שהמציאות שלו תשתנה, לא הבין כלל מהו יסורים.** הוא לא התחיל אפילו את הסוגיא. **על האדם להיות בטוח במאה אחוז שהקב"ה יסיר ממנו את היסורים כל שילך עמו פסיעה אחר פסיעה.** זוהי ההבטחה שהקב"ה נותן לכל יהודי, וזוהי ההבטחה שהקב"ה תמיד מקיים.

הלא יתכן מאוד שת"ח זה יש לו דעת בכל התחומים, ורק כאן חסרה לו דעת. והרי עבודה קשה היא שעובדים אותה כל החיים. אין זה קל לקבל דעת נכונה בכל התחומים. ואולי עדיין לא זכה לסייעתא דשמיא באותו תחום, ואולי העמידו לו נסיון כי בסוף יתעלה ויקבל דעת. עכ"פ אין אתה יכול לדון את האדם עד שתגיע למקומו, לכן ראוי שתדע ממצאות זו. יש אנשים שירדו מן הדרך הישרה, ואחד מהדברים שהם טוענים הוא דבר זה. איננו סבורים שזו היתה הסיבה היחידה שלהם, או שזה תירוץ ראוי לעזוב את דרך התורה, והרי אנו יודעים שהיצר הרע גדול. אך יש איזה כאב, כמין קושיא, הלה פגע בי בעומק נשמתי ועוד נחשב כאדם חשוב וצדיק?

זה באמת כואב, זה מכאוב אמיתי, אבל אינו קושיא, וכמו כן אינו מצדיק להתנהג כמותו. חס ושלום! אסור להתנהג כמותו בענין זה אע"פ שהוא אדם חשוב, כי אנו הולכים עם התורה הקדושה. איננו מתכוונים לומר שהאדם צריך לשפוט אנשים אחרים, אבל כוונתנו שאם האדם נקלע למצב כזה, דהיינו **כשהאדם מתייסר מפני שראה דבר כזה, וזה מבבל לו את דעתו,** עליו להבין שאין זה צריך להביא אותו לבלבול הדעת, אלא זה צריך לעורר להתפלל: **אנה ה' תן לי דעת נכונה בכל ענייני עבודתך ושלא אכשל כשאני אעמוד בפני נסיון**

יום שני חיי שרה - י"ט מרחשון תשפ"ב

תכלית גמילות חסדים לפרסם אלקותו יתברך בעולם

ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם

אכן **חז"ל** במסכת **סוטה** (י, א) אמרו שיש ללמוד מזה דבר נפלא, והוא **ברש"י** סוף פרשת וירא (כא, ג). וזה לשון הש"ס: ויטע אשל בבאר שבע - אמר ריש לקיש: מלמד, שעשה פרדס ונטע בו כל מיני מגדים. רבי יהודה ורבי נחמיה, חד אמר: פרדס, וחד אמר: פונדק. ופירש רש"י: פונדק - ללון שם אורחים ולשון אש"ל נוטריקון הוא אכילה שתיה לוייה שהיה מאכילן ומשקן ואח"כ מלווה אותן. ובפסוק (כ, א) ויסע משם אברהם אף מוסיף שמאחר שנהפכה סדום ולא יכול היה יותר להכניס אורחים במקומו, הלך למקום אחר לעסוק שם בהכנסת אורחים.

ועוד **שם**: ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם - אמר ריש לקיש: אל תיקרי ויקרא אלא ויקריא, **מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב**, כיצד? **לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו**, אמר להם: וכי משלי אכלתם? משל אלוקי עולם אכלתם, הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם.

דרכו של אברהם לקרב את האנשים

הנה מבואר כאן שאברהם מצא דרך נפלאה מאוד איך לפרסם שמו הגדול בקרב ההמון. הן יכול היה להסתפק ביראת שמים שהיתה ניכרת על פניו,

אותה הוכחת לעבדך ליצחק

התורה מלמדת אותנו איך צריכה להיות הגישה כשהולכים לחפש שידוך. אליעזר עבד אברהם עומד על העין ואומר: אם אמצא נערה בעל גמילות חסד שתגמול חסד יותר ממה שאבקש ממנה, אדע שהיא זאת המתאימה להיכנס לבית אדוני אברהם אבינו. הנה אנו רואים שזוהו המבחן, וכשבאים לחפש שידוך, **צריך לבדוק את הכלה אם היא בעלת גמילות חסדים.**

וצריך להבין, כי לכאורה יש דברים יותר חשובים שצריך לבדוק אותם. הן ודאי שמידות טובות הן דבר חשוב מאוד כי על ידן תוכל להתקרב אל ה', ואולי מבחינה מעשית הן מועילות יותר מכל, כי כך ירוויחו בעלה וילדיה והבית יתנהל על מי מנוחות, מה שאין כן אם לא יהיו לה מידות טובות, שכולם יסבלו ממנה. אבל לכאורה יש עוד דברים, ולמשל יראת שמים, למה אין כתוב בתורה שאליעזר בחן אותה לראות אם היא בעלת יראת שמים? והרי בעלת יראת שמים פירושו שהיא יודעת שיש אלוקים בעולם, היא חיה עם זה, והיא מתנהגת לפי זה, ולכאורה כשתהיה בעלת יראת שמים, זה ישפיע על בעלה ואף בניה יתחנכו ליראת שמים כי תהיה להם דוגמא חיה בביתם, מדוע אם כן אין זה נזכר כלל בתורה?

כל המתהלכים בזה העולם, כשאינם מתבוננים לעומק, אינם רואים את הקב"ה, כי **עיניהם רואות אך ורק מציאות גשמית, ומחשבתם נמשכת אחרי עיניהם, הם חושבים באופן גשמי, חושבים שהמציאות הגשמית היא האמיתית**, ואח"כ שומעים מקופיא שיש אלוקים לעולם ושהוא טוב ומטיב, אבל אין הם מרגישים זאת כמציאות כפי שהם מרגישים את המציאות הגשמית הנראית לעיניהם. **אומר הקב"ה לאדם: קום התהלך בארץ ואתה תהיה סימן לכל באי העולם שיש אלוקים בעולם.**

מודיעה לנו התורה בפרשיות אלו: שתי מדרגות יש בזה. **מדרגה אחת** היא שאתה עומד ומתפלל בהתלהבות, ומתנהג ביראת שמים בפרטי פרטות, **וכשאחרים רואים אותך שמור כל-כך, הם אומרים יש אלוקים בעולם, והראיה שהרי איש זה שהוא בשר ודם כמוני ונמצא כמוני בעולם העשיה ויש לו נסיונות כמוני, זוכר שיש אלוקים לעולם** וזכרון זה משנה את מעשיו.

אמנם מהלך נכון הוא ונחוץ להשתמש בו, אבל **יש מדרגה שמועילה יותר**, והיא **כאשר האדם עוסק במידת החסד, כי אז חיבורו עם זולתו הרבה יותר חזק**. זה לא שהוא מביט חוץ מד' אמותיו ורואה את היראת שמים שלך, אלא **כשאתה גומל לו חסד, אתה מכניס טוב לתוך הנשמה שלו**. פלוני היה רעב, עמדת והאכלת אותו בסבר פנים יפות; פלוני היה רעב שישמעו אותו, עמדת ושהקשבת לו שעה ארוכה; פלוני היה רעב שאחד ידאג לו, דאגת לו. **הלה קיבל**

שהרי כולם היו רואים שיש אחד שמאמין שיש אלוקים בעולם ואפילו מפיל עצמו לכבשן האש לכבודו. אך אברהם אבינו לא הסתפק בזאת, אלא הלך והאכיל אנשים. **כשמאכילים בן אדם, הלה מרגיש טוב ומתעורר להכיר טובה**, ואז **כשהוא רוצה להודות על הטוב**, באותו רגע אפשר לעצור אותו ולומר לו: אמור נא! אתה מרגיש טוב? יש לי חדש בשבילך, הטוב הזה שאתה מרגיש הוא מהקב"ה. זה הגיע על ידי, אך **תדע שהאמת היא שהקב"ה הוא טוב ומטיב והוא זה שהטיב לך**, והרי אני איני יכול לברוא מזון, הקב"ה שבראו, תן לו תודה...

שיהא שם שמים מתקדש על ידך

מהלך נפלא הוא לקרב אנשים, מהלך שהרבה יראי ה' בדורות העבר השתמשו בו, ואף בדורותינו רבים המה המקרבים את התועים ומחזירים אותם אל אביהם שבשמים על ידי מהלך זה. הפירוש הוא כך: **הקב"ה צוה לנו לגמול חסד ברצונו שהמקבלים את החסד יכירו בחסדו יתברך**. הן אחד מהיסודות הוא שכל אחד מחויב לקרב את טובביו, את בניו ואת בני ביתו לאביהם שבשמים, ואיך יעשה זאת? **על-ידי שיודיעם שיש אלוקים בעולם**. זהו תפקידו של יהודי. וכמו שאמרנו **חז"ל** (יומא פו, א) ואהבת את ה' אלוקיך - שיהא שם שמים מתקדש על ידך. האדם הולך וכולם נזכרים שיש אלוקים בעולם על ידי שמסתכלים עליו. **ולמה עשה הקב"ה שכולם ייזכרו על-ידיך דווקא שיש אלוקים בעולם?** כי

בדרך ולא היה לך מה לאכול, ובכן אם אתה מאמין שאני האכלתי אותך, כשתמשיך בדרךך שוב לא יהיה לך מה לאכול, אבל **אם תזכור מי האכיל אותך, תוכל להמשיך לבטוח בו והוא ימשיך ליתן לך ולספק לך כל צרכיך**, וכך פעל אברהם שיהיה לאורח את צרכיו גם בהמשך.

למען אשר יצוה את בניו

אומרת על זה התורה: אברהם אבינו הולך להכניס כלה לביתו, אשה שתהיה עזר לבנו יצחק, והרי **תכלית האשה היא לעזור לבעלה לזכור שיש אלוקים בעולם**, וכן שלאחר מכן **כשייוולדו בנים, היא תכניס הכרת אלקות בלבם, שירגישו שיש אלוקים בעולם**, שיחיו עם זה ויהיה אצלם חושיי, והרי דבר זה אפשר לקבל רק מהבית, ואם אין מקבלים אותו מבית צריך לעבוד על זה אח"כ קשה מאוד כדי לקבלו. **ואין זה דבר חיזוני, אלא מהלך החיים, כשחסר משהו, מבקשים מהקב"ה, כשיש איזה קושי, מדברים עם הקב"ה**. אין מתחילים להפוך עולמות, אין מתחילים לצעוק על אחרים, אין נעשים ברוגז. צריך לקנות זאת. חיפש אברהם אבינו אשה שמתאימה לזה, שתוכל באמת למלאות תפקיד זה.

הפסוק מספר לנו שאליעזר עבד אברהם קיבל את שפת אדונו והשקפתו וידע מה אדונו מחפש, הוא ידע כי **אם אמנם יראת שמים מבטאת את האלקות, בשביל להחדיר את טובו של הקב"ה בלבבות, זקוקים גם לחלק זה**.

עכשיו טוב שהוא מרגישו מבפנים, ועכשיו אתה אומר לו: אין זה קשור אלי כלל, **הקב"ה מטיב אתך**. ופלוני רואה זאת עליך איך שאתה עושה את החסד עם ענוה ואינך מתכוון לעצמך, ואתה מדבר אתו במילים עדינות מאוד שיבין **שהקב"ה טוב**, הלא אתה רואה שהקב"ה מטיב אתך, והראיה שהרי נושעת.

יתן להם צדה לדרך

מהלך זה מביא את האדם לידי **התרגשות חזקה, מאחר שהרגיש עכשיו את הטוב**, וחז"ל מלמדים אותנו שאברהם אבינו היה הראשון שהשתמש במהלך זה. אברהם אבינו מתהלך בעולם מלא באנשים תועים ורק הוא יודע את האמת. הסברא נותנת שיתחיל למסור דרשות חוצבות להבות אש. ילך מעיר לעיר וממשפחה למשפחה ויפרסם את אלקותו בעולם, אך ידע שזה ישפיע עליהם רק מבחוץ, לכן העדיף להקים פונדק והשפיע מטובו של הקב"ה על העוברים ושבים, וכשהרגישו את הטוב, אמר להם: זהו הקב"ה שהוא טוב ומטיב, תמשיכו ללכת אתו ובכל פעם שתלכו יהיה לכם פונדק, יהיה לכם טוב, לא תצטרכו להגיע אלי.

בעל חסד אמיתי נותן לשני את ההרגשה שלא תצטרך להגיע אלי תמיד באשר אני בעל חסד גדול, להיפך, תמשיך לקבל את החסד בכל אשר תלך. אברהם אבינו נתן לאורח צידה לדרך מיוחד מאוד (וכמו שאמרו חז"ל גבי הלוקחים מן התמחויו שצריך ליתן להם סעודה נוספת כצידה לדרך), וכה אמר לאורח: עד עכשיו הלכת

להתחבר למידת חסדו של הקב"ה, וזה
לווה אותו לנצח.

יש שהעסקן עושה חסד עם פלוני פעם
פעמיים, ואז הוא אומר לו: שמע נא!
אנחנו נפרדים, אני הולך לדרכי ואתה
הולך לדרכך, הנה אני נותן לך את מספר
הטלפון האישי שלי שאיני נותן אותו לאף
אחד, ואני אומר לך, מעתה ואילך אם
אתה צריך משהו, אתה יכול התקשר אלי
ואראה איך לעזור לך. הלה מרגיש אז
נפלא כל-כך, הוא מרגיש שכבר יצר
קשרים שימשו אותו גם בעתיד.

אברהם אבינו לימדנו שכך צריך
להיות הסגנון אבל באופן הרבה יותר
אמיתי. **כשאתה גומל חסד עם זולתך**,
לא את מספרך האישי תתן לו, **אלא תתן
לו את מספרו של הקב"ה**, **תפעל עליו
שירגיש כמה טוב הוא לחיות בצלו של
הקב"ה**. אני איני המקור, לך אל הקב"ה
וייטב לך. **בכל ענייני החסד הוא, למד
אותו לחיות עם הקב"ה**. אבל אינך יכול
ללמד זאת לפלוני אם אין הטוב נשפע
ממך, כי אם אין הטוב נשפע ממך, אף אם
תאמר לו שהקב"ה טוב ומטיב, כיון
שאינו מרגיש זאת, לא יוכל לקבל את
דבריך מקוצר רוח ומעבודה קשה. **אתה
צריך להתמסר לו כל-כך עד שישתומם
מטוב לבך**, ואז תאמר לו: אין זה אני.
ככל שזה תלוי בי, מושחת הנני, עכ"פ
בעבר כך הייתי, ועכשיו כשהתחברתי
להקב"ה, הוא עזר לי ואני יכול להיטיב
קצת, אך **אתה פנה אל המקור, כי כל
הטוב שאתה רואה בי אינו אלא כטיפה
מן הים**.

הוא ידע שהדבר הקיים אצל אדוני
אברהם אשר התורה מעידה עליו "ויקרא
שם בשם ה' אלוקי עולם, אל תקרי ויקרא
אלא ויקריא" מוכרח להמשיך אל הדורות
הבאים, ובשביל זה מוכרחים שתהיה
הכלה בעלת חסד.

חסד מן המובחר

זהו יסוד גדול שהאדם צריך לאמץ
לעצמו **שכל שיעשה חסד עם זולתו,
יעשנו באופן זה**, ואז נעשה החסד שלו
המובחר ביותר. כשאתה עושה חסד עם
פלוני וגורם לו להרגיש תלוי בך, שאתה
המושיע, והלה כל-כך מאושר שמצא
אותך, ואם אתה לא תהיה לא יהיה לו
כלום, אזי החסד מלווה בחסרון גדול, ואף
באופן מעשי החסד מוגבל ביותר, כי מה
יקרה כשאתה לא תהיה, הלא כי אז ירגיש
פלוני שוב שאין לו כלום, אך לא זהו
עיקר הסיבה, אלא עיקר הסיבה, כי
התורה מלמדת אותנו על ידי סיפור
מעשיו של אברהם אבינו שהוא מורינו
ורבינו לענין מידת החסד, **שעל הגומל
חסד לתת למקבל את ההרגשה, שאם
יש מידה של חסד בלבי, אין זה אלא
משום ששורה עלי ממידת חסדו של
הקב"ה**, ולכן **אם תחיה עם הקב"ה,
תקבל ממנו הרבה יותר חסד ממה
שאני יכול ליתן לך**. אני רק שליח קטן
של הקב"ה שעל ידי יעבור החסד ויגיע
אליך. **כשהאדם עושה חסד עם זולתו,
זו צריכה להיות מטרתו, שהלה יקלוט
במוחו שחסדו של הקב"ה הוא ללא
גבול**, ואז נתת לפלוני טובה שהיא חסד
שאין כדוגמתו, שהרי לימדת אותו איך

מי כעמך ישראל

חיוכו של אדם הוא חיוכו של הקב"ה

כעת נעבור לנדבך נוסף. אם האדם הוא רק שליח כדי להודיע לכל סובביו שהקב"ה טוב ומטיב, נמצא שאם יש לאדם חסד מסוים שהוא מסוגל לו יותר מאחרים מצד תכונת נפשו או מצד המציאות שלו, וכגון מי שיש לו חנות של אוכל מוכן והוא יכול לשלוח מנות לנזקקים, או מי שיש לו רכב ויכול להסיע חולים לבתי החולים, או מי שיש לו החוש לנגן לאחרים או לשמח אחרים, עליו לדעת שמה שהוא יכול ליתן, מקורו בהקב"ה. החיוך שלך הוא חיוכו של הקב"ה. כשאתה מחייך לפלוני, אתה אומר לו: הקב"ה מחייך אליך.

אתה הולך ברחוב ורואה אחד הולך עם פנים נפולות (ואפילו הוא גוי, כדאיטא בגמרא), ואתה אומר לו "צפרא טבא" עם חיוך רחב ומאיר. הלה אינו יודע מה נפל עליו. הראית לו איך הקב"ה מחייך אליו. למה הוא נעשה שמח? הלא מציאות היא שדבר זה משמח אותו, למה? כי אע"פ שאינו יודע, הוא מרגיש שהקב"ה חייך אליו. ובכן אותו חיוך שאתה יכול ליתן לו, אין אף אדם יכול ליתן לו. הלא חסדי הקב"ה הם ללא גבול, וחסד מסוים זה שאתה הופקדת ליתן, הוא מין חסד מחסדי הקב"ה, אשר אם אתה לא תעשה אותו, אתה סותם בכך את הצינור. הקב"ה רצה עכשיו לעשות חסד עם פלוני, ואתה עומד בתווך והקב"ה אומר לך: לך עשה את החסד. אתה אומר לו: אין לי כח עכשיו, אין לי מצב רוח. אבל הקב"ה רוצה עכשיו להיטיב עם פלוני, איך

הנה אנו רואים שכל פעם שבני ישראל עושים חסד, כולם אומרים בהתפעלות "מי כעמך ישראל", כי באמת מתרגשים. רואים איך אנשים מתמסרים לאחרים, איך הם מוזילים מהונם, איך הם תורמים מזמנם. ואכן יסוד גדול הוא, כל פעם שרואים יהודים גומלים חסדים, צריכים להתרגש מזה. אך מה הפשט באמת בביטוי זה "מי כעמך ישראל", כמה טוב הוא היהודי? זה חלק אחד בלבד. המשך הלאה! אל תעצור כאן! מי כעמך ישראל צריך לקדם את האדם בפסיעה נוספת. למה היהודים הם באמת גומלי חסדים כאלה? מי עשה אותם לגומלי חסדים? והתשובה שהקב"ה ברא אותם גומלי חסדים משום שרצה שיהיו כלים מוכנים להשראת השכינה. מעתה כשאתה מתרגש מי כעמך ישראל, הרבה יותר תתרגש מרחמנותו של הקב"ה. וזה מה שלימד אותנו בעל חובת הלבבות בשער הבטחון (פרק ב-ג), כשאתה רואה רחמנות בעולם, תתבונן במקור הרחמנות ותבין כמה רחמנות יש להקב"ה. אם יהודי יכול להתמסר כל-כך לזולתו, מעתה כמה הקב"ה מתמסר לברואיו. וזה יחייב אותך לפנות אל הקב"ה ולהאמין בו שהוא יתמסר לך בכל מצב שאתה נמצא.

כשאתה רואה את הצדיק מתמסר ליהודי שהתלכלך, יהודי שעושה חטאים. הוא מדבר עמו ומחזקו ומעודדו. זה צריך להחדיר בך ההכרה שהקב"ה אינו מוותר על אף אחד מבניו כי ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא. וכך בסגנון זה עלינו לגמול חסדים.

דרודף צדקה ימצא צדקה? אלא לומר לך: **כל הרודף אחר צדקה - הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה.** רב נחמן בר יצחק אמר: **הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה, כדי לקבל עליהם שכרו.** רבי יהושע בן לוי אמר: **כל הרגיל לעשות צדקה - זוכה הויין לו בנים בעלי חכמה, בעלי עושר, בעלי אגדה. בעלי חכמה.**

לפי הפשטות מדובר בשכר למצות הצדקה, אך המהר"ל ב'נתיבות עולם' (נתיב הצדקה פ"א) מפרש והוא נפלא מאוד: המשפיע דומה למעין כי כאשר המעין משלח מימיו למרחקים **כן המשפיע לאחרים, לכך הש"י אשר הוא מקור המשפיע אל הכל משפיע אליו כדי שיוכל להשפיע,** כמו שהמעין כאשר מימיו מתפשטין לחוץ, הנה המקור משפיע אליו עוד מים שלא יחסר, וכל שמוסיף לקלח המעין לחוץ המקור יותר נותן לו ואם אין המעין משפיע לחוץ אין המקור נותן לו. ודבר זה בחינה גדולה מאוד, **שכל אשר מוסיף לעשות צדקה הש"י משפיע לו לעשות צדקה,** כמו שנראה מן המעין אשר משפיע מימיו לחוץ אז המקור משפיע לו.

ביאור הדברים: נניח שיש איזה גביר שמשתוקק לחלק כספים לצדקה. מפקיד הוא מכספו אצל גבאי צדקה, אך כל פעם הגבאי צדקה עושה חשבונות מחשבונות שונים, לו אני נותן, לו איני נותן, הוא אין מגיע לו כי כבר הגיע אתמול. כיון שהגביר רואה זאת, הוא מפסיק להפקיד אצלו את כספו, כי הוא רוצה ליתן והלה

אתה יכול לומר איני רוצה? **הוא נתן לך תכונות כאלה, הוא הציב אותך במקום זה ובזמן זה, כי הוא רוצה שהחסד יגיע עכשיו לפלוני.** אם תעשה את החסד, הקב"ה ישרה עליך ותרגיש שאתה עם הקב"ה, למה? כי אינך עומד בדרך, אלא נותן לחסד שיגיע לפלוני. **עליך להבין שהיא מצוה שא"א להיעשות ע"י אחרים. אף אחד אינו יכול לעשות מה שאתה יכול.** לכן כשהאדם רואה שיש לו כוחות ודברים מיוחדים שהוא יכול לעשות, יקום ויעשה. עשה חסד עם פלוני עם הכוחות שיש לך ובמצב שאתה נמצא, כי לכך נוצרת.

וכך הוא גם בתוך הבית פנימה. אין אנו יודעים כמה קדושה מכניסים לבית על ידי שמטיבים לילדים מעבר למה שמרגישים מחויבים להיטיב להם. מחייכים אליהם, ואם משהו נשפך, אומרים לו: לא קרה כלום, הבה ננקה ביחד. ונכנסים הביתה בשמחה. אין לנו מושג כמה קדושה מכניסים על ידי כן, שהרי הם רואים שהקב"ה הוא טוב. איני יוש מציאות כזאת ומציאות כזאת, כיון שהם רואים את מאור פניהם של אביהם ואמם, חוץ ממה שהם לומדים להתמודד במצבים קשים, **הם מרגישים בלי מילים ובלי אותיות שהקב"ה טוב ומטיב. אתה נותן לחסדו של הקב"ה לעבור על ידך.**

רודף צדקה וחסד ימצא אנשים ליתן להם

והנה במסכת בבא בתרא (ט, ב) שנינו: אמר רבי יצחק, מאי דכתיב: רודף צדקה וחסד ימצא חיים וכובוד? משום

עם השנים האחרים?

אכן חז"ל לימדונו בזה, שאם האדם לכתחילה נותן צדקה באופן הנכון, הוא גם מבין מהו השכר לנתינת הצדקה. ונבאר במשל: ידוע מה שאמר הגר"ז **מבריסק** זצ"ל שמי שיש לו בטחון אין שום שכר גשמי שאפשר ליתן לו, כי מה תתן לו, כסף? הלא מי שיש לו בטחון כסף אינו מדבר אליו, שהרי קרבת האלוקים שלו מספקת לו תענוג גשמי ורוחני אשר כל הכסף שבעולם שווה לעומתו כקליפת השום. מוכרח להיות ששכר הבוטח הוא שהקב"ה נותן לו בטחון יותר חזק, כי אז יהיה תענוגו יותר חזק.

ומעתה כפי שהוא בענין הבטחון כך הוא בענין הצדקה, כי הנה אם האדם נותן צדקה או גומל חסד רק משום שהוא מצווה לזה, אזי כשהקב"ה יזמן לו עוד נצרכים, יקום ויאמר: איני יודע אם יש לי כח לכל אלה. עד עכשיו היה לי כח, אבל אתה מביא לי עכשיו עוד קבצנים. איני יכול. אבל **אם האדם נותן צדקה או גומל חסד מתוך הכרה שהוא זוכה להיות הצינור להעביר את חסדו של הקב"ה לאחרים, הלא הוא מרגיש אז קרבת אלוקים עצומה, ואם כן אין בשבילו שכר גדול מאשר להזמין לו עוד אנשים שיוכל להעביר להם עוד מחסדו של הקב"ה ולזכות על ידיהם לעוד ועוד קרבת אלוקים.**

כל העולם ניוון בשביל חנינא בני

חשבו נא לרגע קט על הרה"ק רבי ישעיה מקרעסטיר זיע"א לכמה קרבת אלוקים זכה על ידי שהיה סועד את לבם

מעכב. אבל אם הוא רואה שהוא נותן בלי חשבונות, הוא מפקיד אצלו עוד ועוד.

רצונו של הקב"ה ליתן אינו ניתן לתיאור, ובכן כל מי שיחליט שהוא רוצה להיות נותן במה שהוא יכול ליתן. אם הוא יכול לחלק חיוכים לאנשים, הוא מחלק חיוכים. אי אפשר לתאר מה שדבר זה עושה לאנשים. אם הוא יכול לחלק עצות טובות לאנשים, יחלק עצות טובות. אם הוא יכול ליתן אוזן קשבת, אם הוא יכול ליתן כסף, אם הוא יכול לגמול חסד בגופו, וכל מה שיעשה יעשה בחיוך, כי אם אינו עושה אותו בחיוך, הלה אינו מרגיש שזה מגיע לו מהקב"ה. כשאתה עושה כך, האנשים שאתה גומל אתם חסד רואים שיש אלוקים בעולם, ואז הקב"ה רואה שאפשר לשלוח על ידך חסדים, ואומר **אם כן אשלח על ידך עוד חסדים. אתן לך צדקה שתוכל לחלק צדקה, אשלח לך מקבלים מהוגנים שיקבלו ממך את הצדקה.**

שכר מצוה קרבת אלוקים

וכאן יש נקודה שצריך להבינה. באים אל האדם ואומרים לי כיון שאתה בעל צדקה גדול ניתן לך שכר, שמע נא! אתה יכול לבחור אחד מהשלושה. הראשון - עשירות. האדם שומע ולבו מתרחב. השני - בנים צדיקים וחכמים בכל אשר יעשו יצליחו. לב האדם מתרחב עוד יותר. וכאן מגיעים אל השלישי - מאחר שאתה בעל צדקה גדול כל-כך, נזמן לך עוד מאה 'קבצנים'. הלה מתמיה ואומר: לא, אני מוותר על השלישי. ובכן, איזה מין שכר הוא זה? איך אפשר לאגוד שכר זה ביחד

זהו המהלך של אברהם אבינו. הוא המתין עד שהלה התרגש מהטוב. כל-כך טוב הוא?! אה, זהו טובו של הקב"ה, והרבה יותר. כשהאדם עוסק בנתינת טוב, עבודתו היא לעשותו באופן זה.

נתון נתן לו – טובה תחת רעה

עוד צריך לדעת שהקב"ה מכניס את האדם למצב שבו הוא יש לו הזדמנות להיטיב מעבר למה שהוא רוצה להיטיב, וכפי שאמר הרה"ק הרבי ר' **בונים מפרשיסחא** זיע"א בפירושו לשון הפסוק נתון נתן לו, שצריך ליתן ולחזור וליתן, כי בפעם הראשונה הוא נותן רק בגלל רחמנות, ובפעם השניה הוא נותן את כספו של הקב"ה.

הנה האחד בא ומבקש כסף, האדם נותן לו, אך הלה אינו נרגע ומבקש עוד. האדם מרגיש רוגז בלבו: הלא נתתי לך כבר, זה התודה שלך?! וכן הוא אצל הילדים, נותנים ונותנים להם, ומה מקבלים? סטירה בפנים. והמחשבה מקננת במח – נתתי לך הרבה כל-כך ועכשיו אתה מתלונן?

הנסיון גדול מאוד, בפרט אצל מי שהיטיב לחבירו שנים הרבה, ויש כהנה מקרים רבים לדאבון לב. הוא בנה את פלוני ונתן לו בלי סוף, ובסוף לאחר שעברו כמה שנים והתעוררה איזו פרשה, פתאום פלוני מפנה לו גב ומתחיל לדבר עליו ולצער אותו, ושוכח לגמרי להכיר לו טובה. פלוני הלא היטיב לך כל-כך,

של כל צרוע וכל זב, וכאברהם אבינו בשעתו, היה מחזיר על ידי כן נשמות תועות לחיק אביהם שבשמים. כשהאדם מטיב לאחרים, ולא רק מחמת רצונו שיהיה טוב לפלוני, אלא מחמת רצונו שפלוני יראה איך הקב"ה מחייך אליו, אזי אין הוא חלק מהפעולה כלל, ורק צינור הוא, כי כל כוונתו שפלוני ירגיש את טובו של הקב"ה, וכפי שאמר **הבעש"ט הק'** זיע"א על מאמר **חז"ל** "כל העולם ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין", שכח הצדיק הוא שהוא רואה את עצמו רק כשביל שעל ידו בא השפע לעולם ועל ידו מכירים כולם את מי שאמר והיה העולם.

כשהאדם עושה כן, הוא מרגיש קרבת אלוקים עצומה בשעת מעשה, שהרי אין לו אז גאווה. להיפך, יש לו אז ביטול, שהרי רצונו שהמקבל לא ירגיש שזה קשור אליו, אלא ירגיש שהכל הוא הקב"ה, ולכן כשהקב"ה מזמן לו אנשים מהוגנים, הוא מרגיש עוד קרבת אלוקים, וכי יש שכר גדול מזה?

כך סיפר לי אחד שעובד עם נערים שהתרחקו מאוד מאוד, עד שאינם רוצים לשמוע אפילו על המושג אלוקים, שהוא מטיב אתם ללא גבול במשך תקופה ארוכה עם נסיעות ומגדנים בלי להזכיר כלל על דל שפתיו את המושג אלוקים, ורק לאחר זמן כשהם מתחילים להתרגש מהטוב, אז הוא מתחיל לדבר אתם על אלוקים.

ואז חוץ מהסגולה הגדולה אשר בוודאי הקב"ה ייטיב לו כי כל המעביר על מידותיו מעבירין ממנו פשעיו, עוד זאת עושה האדם בזה דבר גדול מאוד, כי **במצב זה הוא מגלה דעתו באופן הברור ביותר שאין הטוב שלו אלא של הקב"ה**. איני בעל הבית על הטוב, ולכן אין לי תנאים למי אני עושה חסדים. לא אני עושה חסד ולא הארגון שלי עושה חסד. **דבר אחד אני עושה, אני פועל שאחרים ירגישו את חסדו של הקב"ה, ואני מוכן להיות צינור לכך.**

אנשים רבים עומדים בפני נסיון כזה, שהם מתבקשים לעשות טובה לפלוני ואינם רוצים לעשות לו, והם צודקים מצד ההגיון שלא לעשות לו. למה? למה אעשה לו טובה? הוא דורך עלי ואני אמשיך לעשות לו טובות? אבל אם אתה יודע מהו חסד, אתה יכול להפוך עולם בזה. **אתה מוסיף קרושה בזה העולם.**

ובחזרה אל ההתחלה, **שלא נשכח כמה אנו יכולים לפעול על ילדינו ובני ביתנו שירגישו שהקב"ה הוא טוב ומטיב, על ידי שנתנהג באופן זה, ונקפיד יחד עם כן שיהא שם שמים שגור על פינו, כדי שיזכרו שהכל מאת ה'.**

איך אתה יכול להיות כזה כפוי טובה כנגדו? למה? בגלל דא ובגלל הא? אבל איך אתה יכול להתעלם מכל הטובות שעשה לך ולשמחתך?

בעסקנו כלפי המטיב, הבה ונתבונן, למה הקב"ה הכניסו למצב זה? הלא אנו מאמינים באמונה שלימה, שאם הקב"ה הכניסו למצב זה, אין זה קשור כלל לפלוני, אלא נסיון הוא בשבילו. ובכן אחד מהמהלכים הוא, שרצון הקב"ה ממנו שימשיך להטיב לפלוני חרף כל מה שהוא עושה לו, ואם אמנם קשה לו להסיר את הטינה שיש לו עליו, אבל פעולות הוא יכול לעשות. אם עושה כן, אינו יכול לתאר אפילו כמה הוא מפרסם את אלקותו בעולם, כי סוף כל סוף קרוביו ושכניו של פלוני מסתכלים אחריו וכשרואים איך אתה ממשיך להיטיב לו, הם שואלים: איך שייך שילוד אשה יעשה כך? ומהי התשובה? שילוד אשה באמת אינו יכול להיטיב מצד היותו ילוד אשה, אבל הוא יכול להיטיב כצינור ושביל לחסדו של הקב"ה כדי להודיע שהקב"ה מטיב גם לחוטאים ואפילו למי שאינו זוכר את טובתו ומתנהג בכפיות טובה.

לזכות החתן יצחק פנחס שמחה בן חנה
והכלה ברכה בת מרים איידל
נרבת אביה הר"ר מרדכי דוד יאקאב הי"ו

יום שלישי חיי שרה - כ' מרחשון תשפ"ב

עבודת האדם לקבל את מקומו ומצבו

ברבר אחד וישתעבד בי, מוטב לי
להשתעבד בבית הזה ולא בבית אחר.

והנה לכאורה צריך להבין מדוע נחשב
לו הדבר כחכמה גדולה, והלא חשבון
פשוט הוא שכל אחד היה עושה אותו, אם
ממילא אני צריך להיות עבד, למה לי
להיות עבד אצל אנשים קשים שיעבידו
אותי בפרך כל עוד אני יכול להיות עבד
בבית זה שאנשיו מכבדים אותי.

עבד אברהם אנכי

מבאר הרבי ר' בונים שהשכלתו היתה
במה שהיה מכיר עצמו שהוא עבד. זוהי
חכמה גדולה, שהרי גדול היה אליעזר
עד מאוד, וכפי שאמרו חז"ל שהיה דולה
ומשקה מתורת רבו לאחרים. הוא היה
ה'חוזר' של הראש הישיבה. לאברהם
אבינו היו תלמידים ואליעזר היה הגדול
מביניהם והוא זה שהסביר לשאר
התלמידים את תורת רבו.

זאת ועוד ראו מה שכתב בילקוט
שמעוני על הפסוק "ויאמר אברהם אל
עבדו זקן ביתו" (כד, ב), שהיה **זיו איקונין**
שלו דומה לו, המושל בכל אשר לו,
שהוא שליט ביצרו כמותו.

עבד משכיל ימשול בבן מביש

הפרשה עוסקת הרבה בגישתו של
אליעזר לקיום שליחותו, והנה אנו רואים
שהוא מתייחס הרבה לאברהם, עבד
אברהם אנכי, וכן ויאמר ה' אלוקי אדוני
אברהם הקרה נא לפני היום. יש על כך
בשם הרה"ק **הרבי ר' בונים מפרשיסחא**
זיע"א בספר **"קול שמחה"** (וכן הוא ב"שפת
אמת" תרל"ג בפרשתו): בפסוק נאמר (משלי יז,
ב) **עַבְד מְשֻׁפֵּל יִמְשַׁל בְּבֶן מִבֵּישׁ וּבִתּוֹף**
אַחִים יִחַלֵּק נַחֲלָה, ואיתא על זה **במדרש**
(פרשת חיי שרה) עבד משכיל זה אליעזר,
ימשול בבן מביש זה יצחק שבייש את כל
העובדי כוכבים. מבואר שאליעזר זכה
למרות היותו עבד לשלוט ביצחק בן
אדונו, וכפי שכתבו **המפרשים** ששלט
בנכסיו, או מחמת עצם זה שהיה השליח
להביא לו את זיווגו. עכ"פ הכלל היוצא
מדברי המדרש שאליעזר היה עבד
משכיל והרוויח הרבה מחמת כן.

ובכן למה הוא נקרא עבד משכיל?
מבאר המדרש: ומה השכלתו? אמר כבר
קללתו של אותו האיש בידו (כלומר, כבר
שולטת בי הקללה שנתקלה בה זקיני כנען להיות
עבד לאחרים) שמא יבוא כושי אחד או

בימיו שלו ולא בימיהם של אחרים. וזהו זקן - זה שקנה חכמה, כי החכמה היותר גדולה היא שהאדם מכיר את מקומו ואינו מבקש לעבור למקום אחר. ועל זה אמר המדרש "זהו ברכי נפשי את ה'", נפשי שלי ולא של אחרים. **תפקידי לעבוד את ה' עם הנפש שלי ועם הכלים שקיבלתי ולא לצאת ממקומי.**

נמצא עכשיו שיסוד זה שהיה אצל אליעזר היה גם אצל אברהם, ונפלא הוא מאוד, כי עכשיו מתבאר שאליעזר היה באמת תלמיד מובהק של אברהם, וכפי שנהג הוא שלא לצאת ממקומו כך נהג הוא אחריו. הן אברהם אבינו היה יכול לעשות חשבונות רבים כדי לפעול באופנים אחרים, שהרי הוא היחיד שמכיר את הבורא ועליו לקרב את כל העולם אליו. אך לא עשה כן, משום שידע שתפקידו לעבוד את בוראו במידת החסד על ידי שיכניס אורחים ויאכילם ואח"כ יאמר להם ליתן תודה למי שאמר והיה העולם, ולא רצה לעבור לתפקיד אחר. לבנו יצחק כבר היה תפקיד אחר, הוא עבד את ה' במידת הגבורה שהיא מהלך אחר לגמרי, אבל אברהם אבינו ידע שתפקידו לעבוד את ה' במידת החסד ולא חיפש משהו אחר. ואליעזר שהיה דולה ומשקה מתורת רבו, נהג כך אחריו, ולכן אמר עבד אברהם אנכי.

ועל זה אמר המדרש שעליו נאמר עבד משכיל ימשול בבן מביש, והיינו שהוא זוכה לשכר גדול מחמת כן, וכהמשך לשון הפסוק ובתוך אחים יחלוק נחלה, ופירש המדרש: מה אלו מזכירין זכות אבות אף זה מזכיר זכות אבות. כלומר, מאחר

הא לך שכאשר מדברים באליעזר, מדברים באדם גדול בענקים, והוא עצמו ידע מזה וחי כן יום יום, שהרי היו לו תלמידים והגיע למדרגות גדולות מאוד. ואם הוא היה יכול לקום ולומר: הכל טוב ויפה, אבל אחרי הכל עבד אנכי, ולא היה רוצה לצאת לעולם ממדרגת העבד, **זוהי השכלה גדולה מאוד, שיהיה האדם מכיר עצמו בבחינתו ובצורתו ולא ייצא ממנו.**

יכול היה לומר: אם גדול אני כל-כך, הלא אני יכול לפתוח ישיבה משלי, אני יכול להיות רבי בעצמי. למה אני צריך להיות משמש? והרי אני יכול להנהיג עדה בעצמי! אך אליעזר לא אמר כך. זו היתה השכלתו. אבל אני יכול לפעול כל-כך אם אפתח ישיבה משלי! הטענה הידועה. לא! **אפעל מהמקום שבו העמיד אותי ה'.** איני מחפש להיות משהו אחר. **אני מחפש אך ורק לקיים את שליחותי נכון.** מעדיף אני להיות עבד אברהם ולקיים את תפקידי באופן המושלם ביותר. **כאן אני וזה מה שאני עושה. השכלה נפלאה היא.**

ואברהם זקן בא בימים

ממשיך הרבי ר' בונים שעל פי זה אפשר להבין לשון המדרש **תנחומא** על הפסוק "ואברהם זקן בא בימים" - זהו ברכי נפשי את ה', והוא פלאי מה ענין זה לזה. אך הפירוש הוא כך, כי הנה אברהם אבינו ע"ה היה כל-כך גדול בחכמה שהרי בהיותו בן ג' בלבד כבר הכיר את בוראו בעוד כל חכמי העולם בעלי השם לא ידעוהו, אך עם כל זה היה בא בימים,

אך זהו תפקידו של אדם: אל תחפש בחוץ, אל תחפש להחליף. **האופן היחיד שהאדם יכול לצאת לחפש הוא כאשר הוא חושש שאינו נמצא במקום הנכון** ואומר: **הבה ואשאל לחכמים וגדולים ממני לדעת שמא אינני במקום הנכון**. ותוך כדי כך הוא זוכר שהקושי שיש לו במקום שהוא נמצא אינו הוכחה לזה, כי **הרבה פעמים נלווים קשיים לתפקיד האדם**. הרי בכלל קשה לאדם לקיים את תפקידו תמידין וכסדרן, ועוד יש **לפעמים שהאדם אינו מקיים את תפקידו נכון וזה מה שגורם לו שלא ירגיש סיפוק ואז יתעורר בו הרצון לצאת החוצה ולחפש דבר אחר**. עליו להזכיר לעצמו **שאינ הדבר אפשרי**. **עבד הוא עבד**. כל אחד בענייניו שלו.

נסיון גדול הוא מאור, כי **היצר הרע מחפש כל היום לבלבל את האדם ולהוציאו ממקומו**, מפני שידוע לו הסוד שכאשר האדם יהיה במקום שאינו שלו, **לא יצטרך לעבוד קשה כדי להכשילו**, שהרי לעולם לא יהיה האדם מאושר כשהוא מנותק מהקב"ה. היצר הרע מפתה את האדם תמיד לחשוב ששם יהיה לו יותר טוב, שם יתפרנס יותר טוב, שם יוכל ללמוד יותר, שם הכל יהיה טוב יותר, ועל האדם להיות משכיל ולזכות לסייעתא דשמיא מרובה כדי שלא ליפול ברשתו, ואכן פעמים הרבה הקב"ה שולח רמזים לאדם שלא ילך שולל אחר יצרו.

לפני שהאדם עוזב, עליו לחשוב למה הוא עוזב. פעמים הרבה האדם עוזב כי הוא מחפש בחוץ. ובכך הבה ונלמד את הדבר היטב כי הוא נוגע הרבה.

שהיה תלמיד מובהק כזה, אף הוא זוכה לזכות אבות כמונו, וכפי שאנו יכולים לומר אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב ולעורר בכך זכות אבות שיגן עלינו, אף הוא יכול לומר כן ויגן עליו זכות אבות. ולכן אמר אלוקי אדוני אברהם, ולכאורה מה יש לו להיושע בזכות אברהם והרי אינו בנו אלא עבדו בלבד? אין זה אלא מפני **שידע שהוא עבד הגון, תלמיד מובהק לרבו, וממילא זכות רבו מגינה עליו כפי שהיא מגינה על בניו**.

איזהו חכם המכיר את מקומו

זהו בעצם הרחבה ליסוד הידוע "איזהו חכם המכיר את מקומו", והיינו שהאדם יבין כמה הוא מרוויח אפילו בעולם הזה מזה שאינו מבקש להחליף את תפקידו. כי הנה יש שיחשוב האדם: אני רוצה להיות במקום אחר, מקסימום לא יחשיבו אותי כחכם. אך כאן למדנו שלעולם לא ירוויח מזה, כי אי-אפשר להחליף. כל אחד מקבל תכונות אחרות, **כל אחד מקבל תפקיד אחר**, ולא הרי זה כהרי זה, **וזהו מקומו. ועבודה גדולה היא שיכיר האדם את מקומו, ואינה עבודה קלה**. האדם עדיין מגשש, אולי זהו מקומי, אולי זהו מקומי. אכן מותר לחפש, אך **השאלה צריכה להיות תמיד: אני מחפש להיות בטל להקב"ה ולקיים תפקידי שהטיל עלי, או שאני מחפש לבנות לעצמי שם חדש?**

אמנם כן, **תמיד יכול האדם להיכשל בחשבון שאינו ראוי**, והרי אף אליעזר עמד בפני נסיון כזה, וכמו שהביא רש"י שעשה חשבון שמא יישא יצחק את בתו,

מלמד יצא מן הכלל ללמד

דוגמא לזה הוא המלמדות. הרבה מלמדים אינם מרוצים מעבודתם. מצד אחד המשכורת זעומה, ומצד שני העבודה קשה לדאוג כל היום לתלמידים. למה? הרי כבוד אין לי מזה, וסיפוק איני מרגיש כלל שזה נותן לי, ואף המשכורת הזעומה שאני מקבל פעם היא מגיעה בזמן ופעמיים לא. למה אני צריך להיות כאן? וכי שוטה אני? עוזב הוא את המלמדות ועובר לעבודה אחרת ופותח את העיניים. הוא מרחם על המלמדים שנשארו מאחור. טעות גדולה יש כאן, טעות עצומה, כי תפקיד זה הלא הוא תפקיד יקר מאוד. אמנם האדם צריך פרנסה. אין ספק בדבר. אבל יש אנשים שמתאימים לתפקיד זה, הם צריכים להיות שם, שהרי קיבלו כוחות נפלאים מהקב"ה ויכולים להשפיע על ילדי ישראל ולבנות את עתידם. הן כך למדנו במסכת ראש השנה שבאילנות הולכים אחר חנטה, והרי האדם עץ השדה, ונמצא שהאדם גדל לפי חניטתו, כפי שהשקוהו בתחילה בהיותו ילד בתלמוד תורה. אי אפשר לתאר את גודל התפקיד. ואם נלך אחורה, הרי הבעש"ט הק' לימד תורה לילדי ישראל, ואפילו התנאים והאמוראים קיימו תפקיד זה.

אמנם כן, יש אנשים שלכתחילה לא התאימו לתפקיד המלמדות, והרי במקרה שלהם, הם סובלים והילדים סובלים, וללא ספק מצוה גדולה היא לכל מי

שיכול, לסדר להם עבודה אחרת, שהרי מדובר באנשים שלכתחילה לא הכירו את מקומם, והתיישבו על כסא המלמדות רק משום שזו היתה ההצעה הראשונה שהגיעה אליהם כשחפשו פרנסה ועכשיו אחרי ארבעים שנה הם עדיין מפחדים לעזוב אותו מחשש שהקב"ה יעזוב אותם ולא ימצאו עבודה אחרת, והרי פשוט וברור שהקב"ה לא יעזוב אותם, להיפך, הוא יכיר להם טובה על שעזבו ויצאו לחפש את מקומם האמיתי.

אך לעומת כן, הלא ישנם רבים כל-כך, שיש להם הרבה כל-כך ליתן ולהשפיע ולהיטיב. תארו לכם אילו היו הללו משמשים כמלמדים, כמה משפחות היו נבנות לאחר מכן בריאות וטובות, כמה סבל היה נחסך בעולם. אבל המלמד ברח. למה ברח? כי היה לו קשה. אמת היה לך קשה, אבל תבין, אי אפשר להרוויח מבריחה. תפקידך לא יבוצע ולא תקיים את תכלית חיך. זוהי המציאות! אסור לו לאדם לברוח מתפקידו.

ומה היא העצה? להמשיך לסבול? האדם מוכן לסבול יום אחד, אבל אינו מוכן להמשיך כך ארבעים שנה. העצה היא על-פי יסוד נפלא (ולאו דווקא לענין אומנות המלמדות, המלמדות היא רק דוגמא) והוא כך: כדרך שאמרו חז"ל איזהו חכם המכיר את מקומו, אמרו גם שחן המקום על יושביו (סוטה מז, א). והיינו כי בדרך כלל העיר שהאדם דר בו, זוהי העיר שהוא צריך לדור בה, והראיה - שהוא דר בה. וכשהאדם מבין זאת, הוא מקבל

גדולים, ויכולים ללמוד מהם איך צריך הדבר להיראות. האדם אוהב את מקומו. הוא חי. ומאחר שהוא כל-כך מחובר למקומו, **יש לו את שמחת החיים להתמודד נכון עם כל הקשיים מסביב.** ואף שהוא צריך לעבוד על זה, בסיס יש לו, **ומהו הבסיס? המקום שהוא מחובר לו.**

דבר זה נכון לגבי עיר, לגבי קהילה, לגבי חסידות שהאדם שייך אליה, והרי בימינו החסידויות גדלו כל-כך, עד שאפשר למצוא הרבה אנשים שמסתובבים שם ואין להם שייכות אמיתית אליהן. הם במקרה באים שם לבית הכנסת, אך אינם חיים שם. הן רק לפני כמה עשורים, היו החסידויות קטנות בהרבה והחסידים ברובם היו חיים ויונקים מהמקום, ועדיין יש הרבה כאלה. כוונתנו שחיים מתוך הכרה שהמקום מעניק ישוב הדעת לאדם.

חן מקום על יושביו

כך הוא בכל דבר. אצל האחד זה לגבי עירו ואצל השני לגבי עבודתו, אצל השלישי לגבי משפחתו. זהו חן המקום על יושביו. אי אפשר להסביר מה זה חן. אך הכוונה שיש לו תענוג נפלא. וכי אפשר להסביר זאת? האחד אומר איני מבין איך אתה יכול לדור בעיר פלונית, והלה משיב לו איני מבין איך אתה יכול לדור בעיר פלונית. וכבר אמרו כן **"חז"ל** (שלהי כתובות) שיש שאוהבים לדור בכרך שיש בו שווקים וחנויות ורעש גדול, ויש שאוהבים לדור בכפר שקט. **לכל מקום יש את המעלות שלו ואת החסרונות שלו, וכל אחד מתחבר למקום אחר.**

חיבור חזק למקום. הוא אוהב את המקום. זהו המצב הבריא שצריך להיות. הוא אוהב את המקום ואינו מחפש לברוח ממנו. הוא נוסע לשבת רק כשיש לו איזו שמחה, ואינו מחפש לנסוע כל שבת למקום אחר. כשאומרים שהוא אוהב את המקום, הכוונה שהוא אוהב את הכל, את העיר, את בית הכנסת שלו, את קהילתו, את רב הקהילה את המוסדות שיש שם, הוא מחובר למקום.

אין בורחים מהתמודדויות

ובכן, היש מי שיכול לומר שהוא אוהב גם את השכנים, גם את הקהילה, גם את הרב וגם את המוסדות, הכל נפלא ומצוין?! באיזה עולם אתה חי? הלא אין דבר כזה בעולם! התשובה היא, שמכל מקום **כשהאדם מבין ומתיישב על לבו שזהו מקומו, הוא אוהב אותו ומתמודד עם הקשיים שמתלווים אליו כפי שצריך להתמודד.** קורה שיש איזה שכן שקשה להסתדר אתו וצריך ללמוד איך לדבר אתו ואיך לחייך אליו כשפוגשים אותו, וכן בבית הכנסת יש אנשים שצריך ללמוד איך להתהלך אתם, וכן לגבי המוסדות הלא פשוט שלא תמיד הכל הולך שם כפי שהוא רוצה. אבל **הוא כאן, הוא מחובר למקום. הוא שמח ומאושר. שמחתו אינה נובעת ממה שהכל מסודר.** הן גם לו יש חובות, גם הוא משיא את צאצאיו, הוא כבר טעם מכל המצבים הקיימים בעולם, אבל **הוא מחובר למקומו.**

אכן יש אנשים שמצד תכונת נפשם קל להם הדבר, ולא דווקא מפני שהם עובדים

מה סודו של המלמד? מאין כוחו להשקיע בתלמידיו? מזה שהוא מכיר בכך שזהו מקומו. אולי בשנה הבאה תבוא אליו הצעה אחרת. אין זה מופרך. מותר להתקדם בחיים כשרואים שיכולים להשפיע יותר. אבל עכשיו אני כאן ואיני חושב כלל על דברים אחרים. חן המקום על יושביו וממילא על כל פשעים תכסה אהבה. אני אוהב אותך, אני שקוע בזה, מוחי עסוק בכל עת לחשוב איך לקיים תפקידו יותר טוב. וכשהוא עושה כן, החן חוזר וניעור, וההנאה מתעצמת. **אם יתן לי הקב"ה סימן, אתקדם הלאה, אך כל עוד אני כאן, זהו מקומי. זהו המקום הטוב ביותר בשבילי, וכל הקשיים שיש כאן נועדו רק כדי שאתגבר אליהם ושאהיה כאן לגמרי.** זהו יסוד של חז"ל שצריך לחיות אתו. אי אפשר להיות אדם מאושר בלי יסוד זה.

טוב לב משתה תמיד

שלמה המלך אמר (משלי טו, טו) "כל ימי עני רעים וטוב לב משתה תמיד". פירש המאירי וכן הוא **במצודות, שמי שאינו מרוצה ממקומו, אע"פ שיש לו כל, הוא נקרא עני וכל ימיו רעים הם.** הוא כאוב מאוד, למה דווקא כך ולמה דווקא כך. משוגעים הם. העיר כאן אינה נורמלית. הוא אינו מרוצה ממצבו והוא מקנא את מי שיש לו יותר ממנו.

והעיקר מה שנוגע לנו היא השורה הבאה מלשון המאירי: **"הוא מתייגע ומתאמץ תמיד להוסיף ולהרבות על מה שיש לו"**. מסכן! כל היום הוא מתייגע ומזיע, אולי אפשר לעשות כך אולי

אכן יתכן שהאדם באמת אינו נמצא במקום הנכון ואז הוא צריך למצוא מקום אחר. וגם בחסידות קיים דבר כזה, שהאדם שנתגדל שם אינו נמצא במקום הנכון. אבל בדרך כלל אם הקב"ה העמיד אותך כאן, סימן הוא שאתה צריך להיות כאן, ועליך ללמוד להתחבר למקום. ורק לפעמים יש שנסיון האדם הוא דווקא לחפש את מקומו האמיתי ולהתמודד עם הקושי שיש כאשר עוברים למקום אחר. וכך הוא לענין העיר, כאשר הקב"ה מסבב והאדם נזקק לעבור לדור במקום אחר ועליו לחפש דירה אחרת. בוודאי יש מושג כזה. אבל באופן כללי הקב"ה עוזר לאדם כל שהוא מבקש חכמה שיכיר איזה מקום הוא מקומו. והמקום יהיה מלווה בקשיים. חן המקום על יושביו אין פירושו שלא יהיו לו קשיים, בוודאי יהיו לו קשיים, אלא יתקיים בו על כל פשעים תכסה אהבה.

כשהאדם מוליד בן והקב"ה עוזר והוא מחובר אליו, הבן מוצא חן בעיניו. אי, לבן יש קשיים. אך על פי כן, מאחר שהוא מוצא חן בעיני האב, האב מתמסר ורואג לו ברוב אהבה. כעין זה מלמד לשלושים ילדים, אם הוא מלמד אמיתי, כל שלושים הילדים ימצאו חן בעיניו, ומהו החן? הלא הוא התלמיד שלי! הוא מתמסר אליו ומשקיע בו ומלמדו תורה בסבלנות, ואז אע"פ שיש לו קשיים, הוא מסיח דעת מהם, שהרי סוף סוף הוא תלמידו, ישקיע בו מהמדרגה שבה הוא נמצא ויעלה אותו מעלה מעלה, וכמה שיוסיף להשקיע בו, כך יגדל חנו בעיניו.

כאן. כשיגיע זמנו לעבור למקום אחר, כבר תגיע לו ההזדמנות עד לפתחו, אבל כעת הוא כאן. אין זה שונה מהשידוך שהאדם אומר: בעזרת ה' יגיע השידוך, אך כל עוד אין השידוך מגיע, ברור הדבר שכעת רצונו של הקב"ה שנהיה פה. ואע"פ שברור הדבר שרצונו של הקב"ה שבסוף נמצא שידוך ונקים בית נאמן בישראל, אבל עכשיו הוא רוצה שנהיה פה במצב זה עם כל הקשיים.

כשהאדם מבין זאת המקום מוצא חן בעיניו, שהרי זה המקום שלי, כעת הוא בוודאי המקום שלי. יכולים לראות אצל בני אדם שנוסעים לנופש לשבוע ימים, שעושים הכל כדי להרגיש שם 'היימיש'. זה עכשיו המיטה שלו, השולחן שלו. הוא מסדר את ספריו ותולה את בגדיו. זה עכשיו המקום שלי. איי, אתה הולך להיות כאן רק לשבוע. מה זה משנה? ההנאה באה מזה שאני מרגיש כאן כבתוך ביתי, כי כך אני מתחבר למקום, וכשיש חיבור יש הנאה.

אל תיבהל! לא חייב להיות שתישאר כאן לעולמי עדר. אבל **כעת הוא המקום שלך. תהנה ממנו. תתחבר לתפקיד שעליך לעשות כאן.** מי שנמצא בבית חולים מרוחק בין אנשים זרים, יש לו הנאה עצומה, כשהוא מרגיש שזה המקום שלו. הוא מחייך לכל הגוים שחולפים לידו, הוא מתנהג בעדינות. זה המקום שלו. יכולים לראות אנשים שצריכים לשהות עם בניהם החולה זמן רב בבית החולים, ובמקום לברוח, הם פשוט מקימים שיעורים שם. כן ידוע לי על יהודי בבית חולים שערי צדק שכבר

אפשר לעשות כך, הוא כל הזמן עסוק לשנות את מקומו. אך טוב לב, **מי ששמח בחלקו, זהו מקומי, אלו הן תכונות נפשי, אתם אני עובד את ה', ברוך ה' שנתן לי תכונות אלו, אעבוד אותו בהן.** משתה תמיד - כל ימיו נדמין לו כמשתה ושמחה.

אפשר להשוות לזה דיבור קודש שיצא מפי הרה"ק **רבי אהרן מקרלין** זיע"א. היה זה לאחר שעברו חגי תשרי והחסידים נעצבו אל לבם על אשר נכנסים עתה לימות החורף. אמר להם הצדיק: נאמר בפסוק: "וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחוהו" - אם תרצו לזבוח זבח תודה לה' כשאתם בית המקדש קיים, מה תעשו? לרצונכם תזבחוהו - תשחטו את רצונכם, רוצה לומר **תמסרו את רצונכם להשי"ת. כשהאדם מקריב את רצונו, הרי זה נחשב לו כזבח תודה.**

והמשיך: כשהאדם הקריב קרבן בזמן הבית, אותו יום שהקריב בו את הקרבן היה יו"ט אצלו, ומעתה כשאתם נכנסים לימות החורף, **דעו לכם שכל פעם שתמסרו את רצונכם, מאחר שייחשב לכם כקרבן, יהיה לכם יו"ט, ויהיו כל ימיכם כחגים.**

איזהו עשיר השמח בחלקו

ולעניננו, כך הוא גם לענין הוויתור על הרצון להחליף מקום. **מי שמכיר את מקומו, יש לו שלוה ורוגע, כי הוא יודע כאן אני צריך להיות, ואחת מהראיות החזקות ביותר שכאן הוא צריך להיות היא, שבפועל הוא נמצא**

שאינן החסיד מחליט לפרוש. ברגע שהחסיד אומר לעצמו: אם כן אני בעצמי יכול להיות רבי, באותו רגע מסתלקים כל מדרגותיו.

חסיד אמיתי מתבטל לרבו. הוא אינו נכנס כלל לחשבונות אם המנהיג הוא כזה או כזה. הוא אומר לעצמו: **הרי יש לי הרבה כל-כך שאני יכול ללמוד ממנו,** וכמו כן יש לי הרבה כל-כך שאני צריך לתקן, וכי אעשה עכשיו חשבונות עם רבי?! **חסיד אמיתי אינו מעלה בדעתו אף פעם להיות משהו אחר.** הוא אינו חושב זאת אפילו בחלומו. הלא זו סתירה מוחלטת עם עבודתו. איזהו חכם המכיר את מקומו. זהו חסיד. **חסיד הוא חסיד. צריך הוא להתקדם, הוא מבטל עצמו יותר, וכך הוא נעשה חסיד יותר גדול.** אין כך הדבר שכאשר החסיד נעשה חסיד גדול כל-כך, אז הוא נעשה רבי. זוהי הטעות!

זהו היסוד שכתוב כאן במדרש. אליעזר עבד אברהם היה חסיד. הוא היה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, הוא היה שליט ביצרו, וזיו איקונין שלו היה דומה לאברהם. אך **החכמה שלו היתה שזכר שתפקידו הוא להיות תלמיד.** אבל אני מרגיש שכבר הגעתי למקסימום, ובכך עכשיו אעלה למדרגה נוספת בלהיות תלמיד. אין הולכים אף פעם למקום אחר, אלא תלמיד מעמיקים במקום זה שהוא נמצא לקיים את התפקיד יותר טוב.

הנה בדוגמא של המלמד שהבאנו מקודם, הלא יש את החורבן הגדול הנובע

שוהה שם שנים רבות עם בתו ר"ל, וכל ליל שבת הוא עורך שם 'באטע' לכל השוהים בבית החולים (הקב"ה ישלח לכולם רפואות וישועות ומזל טוב).

באשר הוא שם

לימוד גדול הוא וניתן להקיש ממנו לכל השאר. אדם זה החליט שאף פעם לא יראה את עצמו בחוץ? לא! אבל עכשיו אני כאן, זהו המקום שלי. הבה ואטע בו אילן. תן לי ליהנות כאן. חן המקום על יושביו. אני אוהב את המקום. ראה את החלונות היפים שיש כאן. איזה חדר נאה! מצאתי איזה יהודי מלא וגדוש שאני יכול להיכנס אליו ולשמוע ממנו סיפורים ודברי תורה וחכמה.

וכך הוא בכל דבר. עכשיו זהו המקום שלך, ואם זהו מקומך, אינך יודע איזה אושר ועושר יש במקום זה. **והדרך לקבל את ההנאה של מקום זה, היא על ידי שתפסיק לחשוב אולי מחר אלך למקום אחר.** עזוב את המחשבה הזאת. ואף שיתכן שהוא אמת, סוף כל סוף אינך מכיר את מקומך. אינך מתחבר אל המקום, וממילא אין לך סיפוק, וממילא זה כואב לך, וממילא אתה רוצה לברוח מכאן, וממילא כאבך מתחזק ואתה בורח לגמרי.

שמרה נפשי כי חסיד אני

הרבי ר' בונים לימד אותנו שזה היה יסודו של אליעזר. אצל החסידים הכירו יסוד זה. יש מושג של רבי ויש מושג של חסיד. ואין בזה סתירה כלל, כך כתוב **בספרים,** שהחסיד יהיה במדרגה יותר גבוהה מרבו. תתכן מציאות כזאת כל עוד

עבד, וזה לא היה יכול לקרות בלי בריאת העולם הזה, כי איך תוכל לעשות זאת, והרי הנשמה מרגישה שהיא חלק אלוהי ממעל. ובכן זה מה שהקב"ה עושה, הוא לוקח נשמה ומכניסה לתוך הגוף, ואז **כשהאדם עובד את ה', לא רק גופו עובד אותו בתורת עבד, אלא גם הנשמה**, שהרי הגוף הוא דבר מת והנשמה מחיה אותו, וזהו מדרגה חדשה של ביטול והכנעה. את זאת לא היתה הנשמה יכולה להשיג בעולם האמת, וזוהי הסיבה שהיא יורדת לעולם הזה.

צריך להיות בחינה זו יקרה בעיני האדם

ממשיך ה'שפת אמת': **וצריך להיות בחינה זו יקרה בעיני האדם**, והיינו כשהאדם עומד בפני מצב שהוא צריך להתבטל אליו. עכשיו אני הולך לעשות כך וכך כי אני צריך לעשות כך וכך. אתה שואל אותי אם אני רוצה לעשותו? לא, איני רוצה, אבל אני צריך לעשותו.

דוגמא לכך: יהודי מתקשר לחבירו בערב יו"כ לבקש ממני מחילה. הוא רוצה לעשותו? לא! לכל הדעות אינו נהנה לעשותו. אבל הוא מרגיש שזהו הדבר הנכון. זוהי בחינת עבדות. הנשמה לא היתה יכולה לעשות דבר כזה בעולם העליון. זה מה שאומר ה'שפת אמת': **צריך להיות בחינה זו יקרה בעיני האדם, היינו שיבין איזה דבר גדול נעשה עכשיו, נעשה עכשיו דבר שרק העולם הזה יכול לעשותו.**

כך הוא במצוות עשה וכך הוא במצוות לא תעשה, וכן בקביעת עתים. יש לו

מזה שהמלמד בכיתה א' מריח שהמלמד בכיתה ו' הולך לפנות את מקומו, ומיד חלומותיו מתחילים לפעול - אני אהיה הרבי בכיתה ו'. חורבן גדול הוא שהוא רוצה לעלות לכיתה ו' ולכיתה ט' ולישיבה קטנה. הוא אינו מתחבר. מלמד זה שבכיתה א' הוא בכיתה א'. אין שום דבר אחר בעולם. האל"ף ב"ת. הוא מתחבר. הוא יודע מי שָׁמֹ כָאן. הלא הקב"ה שָׁמֹ כָאן, לא אחר. הוא מרגיש סיפוק עצום, וכל העבודת ה' שלו נראית אחרת, שהרי הוא קרוב לה'. כשהאדם נמצא במקום ורואה שאין לו סיפוק, ילמד לעשות את תפקידו יותר טוב ולהתבטל יותר למצבו. זהו כלל הדברים.

אם כננים אם כעבדים

ה'שפת אמת' מביא אף הוא את דברי המדרש הנ"ל ומוסיף דברי נפלא: בעבודת ה' יש שתי מדרגות, מדרגת בן ומדרגת עבד. אולם נשמת האדם היא תמיד בחינת בן, ורק כשהיא באה לעולם הזה ומתלבשת בגוף הגשמי, אז נעשה האדם בחינת עבד. נמצא לענין האמור לעיל שאין הנשמה יכולה לעבוד את ה' בתורת העבד, שהרי היא מרגישה את קרבתה ויודעת שהיא בן. אבל הגוף אינו מרגיש זאת כי הוא מגושם. הגוף רוצה תענוגים גשמיים, ואז באה התורה ואוסרת לו לעשות את כל העולה על רוחו, ומצוה אותו לעשות דברים שאינו רוצה לעשות. נמצא שהגוף צריך לעבוד את ה' אע"פ שאינו מרגיש אהבה גדולה, והרי זה בחינת עבד.

מבאר ה'שפת אמת' שרצון ה' הוא שאף הנשמה תעבוד אותו בבחינת

זהו עבד משכיל ימשול בבן, ואז הוא יכול לצאת מבחינת עבד לבחינת בן, והיינו שיתחיל להרגיש את נשמתו, שהרי נתן לה לאכול מזון שאין לה בעולם העליון. אמור מעתה: **כשהאדם נמצא במצב שהוא רוצה לברוח ממנו, העצה היא לא לברוח, אלא יכניע את ראשו ויקבל את המצב כפי שהוא, ואז הוא עובד את ה' בבחינת עבד, וממילא הוא יוצא מבחינת עבד לבחינת בן. זהו תפקידו של אדם, שהיכן שהוא נמצא עכשיו, יבין ששם הוא צריך להיות.**

שואל האדם: אסור לי לחפש? תשובה: מותר לך לפקוח את העיניים, אבל אתה צריך לכך סימן מן השמים. **עליך להבין שכל זמן שאינו מגיע אליך, עכשיו זהו מקומך, זהו תפקידך וזהו שליחותך. זאת ועוד, כשאתה מחפש אינך מחפש מפני שאתה רעב, אלא מפני שאתה רוצה לראות אם אין הקב"ה מזמין לך תפקיד אחר. עבודה גדולה היא, אך היא מביאה בכנפיה שמחה עצומה.**

טרדות, אך הוא מתגבר ובא ללמוד. בכל הדברים הוא כך. זהו הדבר עצמו. כשאתה רואה אדם מתלהב בתפילתו ומגיע להתפשטות הגשמיות, אינך יכול לומר שזהו הדבר עצמו, אך **כשאתה רואה איך הנשמה עובדת את ה' בבחינת עבד, ברור לך שמתקיימת בזה תכלית הבריאה.**

יציאה מבחינת עבד לבחינת בן

הוסיף ה'שפת אמת' שזהו הביאור בדברי הפסוק עבד משכיל ימשול בבן מביש. כל פעם שהאדם רואה שהעולם הזה מונע אותו מלעשות את רצונו, ובבחינה מסוימת גם **כשהוא רואה שאינו יכול לעבוד את ה' כפי שהיה רוצה, והוא מבטל את עצמו ואומר: רצון הקב"ה שאהיה כאן, והראיה שהרי אני נמצא כאן, אהיה כאן. הקב"ה רצה שעכשיו אמתין לישועה, אעבוד אותו בשמחה עצומה שאני שרוי במצב זה. כשהאדם עושה כן נשמתו מבטלת את עצמה לבוראה בבחינת עבד ומתקיימת תכלית הבריאה.**

מדור עיון תפלה

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה
פטרון מדור עיון תפלה

לזכות ולרפואת אברהם דוד בן שרה בלומה

יום רביעי וירא - י"ד מרחשון תשפ"ב

קביעות מקום לתפילה מהותה וסגולתה

מתלמידיו של אברהם אבינו

התורה מספרת על אברהם אבינו שהתפלל על סדום, ובסופו סדום נהפכה, אך לוט ניצל על-ידי המלאך שהוציאו מסדום, ואחר-כך נאמר (וירא יט, כז) "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה'", ודרשו מזה **חז"ל** (ברכות ו, ב): "כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו, וכשמת אומרים עליו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו". ועוד איתא שם (דף ז, ב) "הקובע מקום לתפילתו אויביו נופלים תחתיו".

מבואר שהקובע מקום לתפילתו, לא סגולה בעלמא הוא עושה בזה, אלא הוא עושה דבר שגורם לו להיחשב מתלמידיו של אברהם אבינו ממש. והוא דיוק נפלא, כי הנה עד כה ידענו שמי שנעשה איש חסד ועוסק תדיר בהכנסת אורחים,

נעשה מתלמידיו של אברהם אבינו, וכפי שאמר התנא במסכת **אבות** שמי שכל שניגש אל החיים נכון, והיינו שיש לו רוח נמוכה וכו' נעשה מתלמידיו של אברהם אבינו, שהרי הוא הולך בדרכיו. ואילו כאן שמענו שכמו כן מי שקובע מקום לתפילתו נחשב מתלמידיו של אברהם אבינו. והוא פלא, כי כל בר דעת מבין שרק כאשר האדם מאמץ את סגנון החיים של רבו, עד שהתנהגותו ודרך חשיבתו משתנות במהותן משל אנשים פשוטים, אזי אפשר להחשיבו כתלמידו, אך לא כשהוא מתנהג ככל העולה על רוחו ומקפיד לעשות סגולה אחת בלבד שרבו מקפיד עליה. מה פשר הדבר שאנו אומרים שכאשר האדם קובע מקום לתפילתו הוא נעשה מתלמידיו של אברהם אבינו, עד שאומרים עליו לאחר פטירתו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו?

של אברהם אע"פ שלא התפלל על כך. והנה כשנסתכל בפסוקים, נראה שמיד לאחר הפסוק "וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה'" שממנו לומדים שאברהם אבינו קבע מקום לתפילתו, נזכר שוב סיפור הצלת לוט, זאת למרות שכבר נכתב קודם לכן, ללמדנו שמאחר שקבע מקום לתפילתו, הקב"ה קיים רצונו והציל את לוט עוד לפני שפתח אפילו את פיו להתפלל עליו. ומזה למדו חז"ל, שכמו כן כל יהודי אם יקפיד על קביעות מקום בתפילתו, הקב"ה יעזור לו כמו שעזר לאברהם אבינו ויקיים רצונו.

ובכן מהו הסוד (לפי השגתנו)? הנה כפי שהוכח לעיל מדובר בהתנהגות ולא רק בענין מסויים היכן לעמוד, אם בתחילת השולחן או בסוף השולחן, מדובר בהתנהגות שמי שמצליח לאמצה, הוא מקבל מהות אחרת ונעשה מתלמידיו של אברהם אבינו. עלינו ללמוד איך להשתמש במידה זו, שהרי היא מידה כשאר המידות, וכפי שהחסד היא מידה שמי שמשקיע בה נעשה איש חסד, כך קביעות מקום היא מידה, וצריך ללמוד איך להשתמש בה.

ומה היא אותה מידה? היא מידה זו שדיברנו עליה בשבועות האחרונים, שהאדם יכול לעבוד להתקשר אל הרבר שהוא עוסק בו, דהיינו לאסוף את מחשבותיו וחושיו והרגשיו וכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ולהביאם כולם אל מה שהוא עוסק בו. יש לאדם כח

רמז סוד נעלם

אכן מכאן שמענו שהקובע מקום לתפילתו נעשה גם כן איש אחר ולו נאה ולא יאה להיחשב מתלמידיו של אברהם אבינו. ובכן, מהו הסוד בזה? הנה בחידושי אגדות להרשב"א (מסכת ברכות שם) כתב כי סיבת הדבר משום שהקובע מקום לתפילתו דעתו מיושבת עליו בעת תפילתו, ומוסיף תוך כדי דיבור שיש בזה עוד סוד נסתר, ובלשונו: "תדע כי גם בזה רמז סוד נעלם". סתם ולא פירש.

אולם הקב"ה שלח לנו אור גדול את רבינו הרה"ק בעל "בני יששכר" זיע"א שיגלה לנו את הסוד לכל אחד לפי ערכו, והוא נמצא כתוב גם ב"מגיד תעלומה" (ברכות דף ו, ב). אך תחילה לכל צריך להבין כוונת הדברים מאחר שחז"ל אמרו שאלוקי אברהם בעזרו, היינו שכמו שהקב"ה קיבל את תפילתו של אברהם אבינו (כפי שנראה בע"ה) וקיים רצונו, כך מי שיתאמץ לקיים הענין של קביעות מקום לתפילה, יזכה שהקב"ה יקיים רצונו.

אל המקום אשר עמד שם

והנה בטרם ניכנס אל הסוד עצמו, צריך להתבונן בדבר נפלא שאנו רואים בפרשה: הנה אברהם אבינו התפלל על סדום שלא תיהפך, ולמעשה לא היו שם מספיק צדיקים ונהפכה, ומכל מקום ניצל ממנה לוט בן אחיו, ונתקיים בזה רצונו

1. וכן ב"בני יששכר" (חודשי כסלו טבת ב, כט) וגם ב"אגרא דפרקא" (אות שז).

הרי הוא מתחבר אל מה שהוא צריך להתחבר. זהו כח החיבור. אם אין האדם מסוגל לעשות זאת, איננו יכול להתחבר באמת לכולם, שהרי הוא נמצא תמיד במאה מקומות.

קביעות מקום יוצרת חיבור

דוגמא להבנת הדבר: שמעון פוגש את ראובן בשוק ולאחר שהוא שואל אותו לשלמו, ראובן מתחיל לשפוך בפניו את מר לבו, והנה תוך כדי שהוא שופך בפניו את לבו, ראובן שם לב ששמעון אינו כאן, אלא מעיינותיו נתונים בעניינים אחרים. מה הוא מרגיש אז? הוא מרגיש ששמעון אינו מחובר אליו, הוא אינו נמצא עמו.

כעת נביא מקרה אחר: ראובן מרים טלפון לשמעון ואומר לו: שמע נא ידידי הטוב! יש לי דבר מה שכואב לי ומקעיר את רוחי, מתי תוכל לשמוע אותי? אני זקוק לחבר טוב שישמע אותי ויבין אותי. איני מבקש ממך כסף, כי אם לשמוע אותי. שמעון מהרהר מעט ואחר הוא אומר: הערב לא אוכל כי אני צריך ללכת לחתונה, אולי מחר בתשע בערב, אך יהיה לי זמן מוגבל מאוד, כי בתשע ועשרים עליו לצאת לאיזה מקום. אומר לו ראובן: אם כך איני רוצה מחר. תחשוב מתי נראה לך שיש לך בשבילי שעה שלימה. אולי שבוע הבא. הן, אומר לו שמעון, יום שלישי שבוע הבא בשעה תשע בערב. שואל אותו ראובן: היכן הולכים לשבת? אומר לו שמעון: מה זה משנה? כבר נמצא היכן לשבת. אך ראובן מתעקש: עשה לי טובה! אני צריך לשפוך את לבי, אמור לי היכן נשב! נענה שמעון

לעשות זאת, ואע"פ שאיננה עבודה קלה, היא אפשרית. מי שעוסק בו בזמן במאה עניינים, סימן הוא שיש לו פיזור הנפש, אשר היא המידה ההפוכה. וזאת למרות שכל העניינים שהוא עוסק בהם הם ענייני מצוה, כאן הוא מרים טלפון לצורך מצוה, וכאן הוא עוסק בפרנסת ביתו, וכאן הוא דורש בשלום חבירו, וכאן הוא מקשיב לאחד ששופך את צרותיו לפניו, והוא אומר לו: דבר, אני שומע כל מילה, אך בינתיים הוא כותב הודעה לעוד אחד, סוף סוף נפשו מפוזרת, היפך איסוף הנפש.

במידה שאדם מודר

אנו יודעים שאין זו עבודה קלה, שהרי יש לנו טרדות והמוח בורח ומתפזר לכל עבר. אך גם לעשות חסד אינו קל, כי אין האדם רוצה ליתן מכוחותיו ומממונו לאחרים, ובכן מה אנו עושים? אנו יודעים **שעלינו להתגבר על נטייתנו ולגמול חסד לאחרים מתוך התאמצות, וככל שאנו מרבים לעשות כן, נפשינו מתרגלת ליתן והרגל נעשה טבע שני.** כמו כן הוא לענין **אסיפת החושים**, שהרי אף היא מידה כמידת החסד, ואם כן **עלינו להתגבר על נטייתנו ולהתרגל לאסוף את החושים ולהיות לגמרי בדבר שאנו עוסקים בו.**

והנה כדי **שהאדם יזכה לתפילה**, מוכרח שתהיה לו מידה זו, וכבר דיברנו שהיא ממידת היסוד, אך העיקר הוא שנדע את מהותה, והיא **לאסוף את החושים ולהיות לגמרי בתוך התפילה.** וכשהאדם יודע לעשות זאת לפי ערכו,

שהוא מחובר, כי אם אינו מחובר, אין לבו כאן ואיך יתעורר.

חסידים הראשונים היו שוהים קודם תפילתם

כן אמרו **חז"ל** (ברכות ל, ב) שהחסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם תפילתם, בה עזבו את הכל, והיינו כי **אחת מהעצות הפשוטות ביותר המועילות לאדם להתחבר, היא לחשוב זמן מה קודם לכן לקראת מה הוא הולך**. וכן ידוע שהבעש"ט הק' ותלמידיו הניחו דגש גדול על זה, שיכין האדם את עצמו לקראת עשיית מצוה, ולקראת התפילה, ולקראת שבת קודש, וכן הלאה. החלק העיקרי של ההכנה הוא, **מה שחושב בלבו ומבין שנפשו צריכה להיות כל כולה מחוברת אל מה שהוא הולך לקראתו** ואשר לכן מתחיל זמן מה קודם לכן לחשוב לקראת מה הוא הולך ולעשות אז כל מה שנדרש (כולל כל הצטרפויותיו נקיון מקומו וכמו כן הלימוד לפני התפילה והטבילה ודומיהן) **כדי שבבוא העת יוכל להיות לגמרי בתוך אותו דבר**. זהו הנקרא הכנה, ועליו נאמר שהוא **קובע מקום לתפילתו**. וכחלק מזה הוא גם **שהוא יודע היכן מתפלל ומתי הוא מתפלל**. הכל קבוע אצלו ומסודר **מראש**, ולא כמי שפעם מתפלל כאן ופעם שם, פעם הוא מתפלל בתשע ופעם בעשר, ואם יש לו איזו התעוררות הוא מתפלל ותיקין.

כשהאדם עושה דבר באופן קבוע, וכגון אם האדם קובע עתים זה שלוש שנים, בשעה חמש אחר הצהריים הוא

ואומר: **אולי נשב בביתי**. אך שוב ראובן אינו מרוצה: **כבר הייתי פעם בביתך והילדים קופצים ומדלגים ושופכים; אני רוצה להיות אתך לגמרי**. אומר לו שמעון: **בקרבת ביתי יש פארק, ובשעה תשע בערב הוא ריק מאדם, הבה נשב שם על איזה ספסל ונדבר**.

זהו משל לקביעות מקום לתפילה, כי הנה אם שמעון הוא בר דעת, אין ספק שכאשר יבוא בתאריך הנקוב ובשעה המיועדת לפארק, יבוא בלי פלאפון, **שהרי קבעו זמן ומקום והכינו את נפשם להיות מחוברים זה עם זה**. זאת ועוד, נניח ששמעון אינו בעל ריכוז גדול, מכל מקום **כיון שהוא יודע כבר שבוע מראש שהוא הולך לשבת בזמן פלוני ובמקום פלוני ולהיות כל כולו בשביל ראובן, מוחו ונפשו מוכנים כבר לכך, וכשהוא בא, אין קשה לו להיות שם לגמרי**.

דבר זה הוא מידה. על האדם לדעת מה הוא רוצה לעשות, ולהחליט שהוא הולך על זה עד הסוף. דרך אגב! כשבני אדם יודעים מה הם רוצים, הם מצליחים להשתמש במידה זו בלי קושי. ולמשל, כשאחד רוצה להתרים אדם לאיזה צורך, יודע הוא היטב שאם ימצאנו על אם הדרך וישאלנו "מה נשמע? אולי אתה תורם קצת לבנין שאנו בונים?" לא ייצא מזה כלום, ולכן הוא מחפש עצות מעצות שונות כדי לפעול עליו שיהיה כל כולו עמו בשעה שהוא מתרימו, הוא מגיש לו מאכלים ערבים ומפעיל שירי רגש, הכל כדי לחבר את כל חושיו והרגשיו אל המצב. **כשלב האדם מתעורר, סימן הוא**

נעשים טפלים לו, ואז כשמגיע לאותו דבר, הוא נמצא אצלו לגמרי עם כל חושיו והרגשיו.

עשה תפילתך עיקר

ומעתה לענין התפילה: **מהי הדרך לעשות את התפילה שתהיה כדבר קבוע? השלב הראשון הוא שיבין האדם שהיא העיקר, וכל שאר ענייניו צריך לחשב סחור סחור**, כי הוא אינו הולך להפסיד את החתונה שלו בגלל שחברו רוצה לנסוע לשבת. זהו הנקרא קובע מקום לתפילתו, **שהוא מבין שהתפילה היא הדבר העיקרי, וכל הצלחתו תלויה בה, כי אז כל העניינים אחרים יסדרו ממילא עם התפילה**, ומה שאין הזמן מספיק לו, יתבטל.

בעלי מנגנים וכדו' שמזמינים אותם לאירועים ויש להם רשימה מפורטת היכן הם צריכים לבוא ולנגן, יידעו תמיד שלא לקחת על עצמם שום עול קודם לאירוע שהם צריכים לבוא אליו לנגן כי יחששו שהעול יכביד עליהם ולא יוכלו לעשות את מלאכתם כיאות. הא לך שאצל כולם מידה זו קיימת, אלא שאין משתמשים בה בדברים החשובים באמת. **כל הקובע מקום לתפילתו פירושו שהאדם הבין כמה התפילה חשובה בשבילו, כי בה תלויה הצלחתו בזה ובבא, ולכן היא נעשית קבועה אצלו ולא יוותר עליה בעבור שום הון דעלמא.**

אכן הדרך להגיע לידי ההבנה שהתפילה חשובה מהכל, היא על ידי שהאדם מרגיל את עצמו בלבו ובמחשבותיו בכל עת להתכונן

לומד בחברותא חוק ולא יעבור, **בתחילה עבר קשה** (עבודה גופנית ונפשית) **שכולם יבינו**, הן משפחתו והן מכריו, שבשעה חמש, עם סיום עבודתו, הוא לומד בחברותא, **יהיה מה שיהיה, נעשה מחמת כן רושם עז במוחו**, כך שכל יום בשעה ארבע הכל מתחיל להירגע אצלו, כי נפשו מתחילה להתכונן לקראת הלימוד. הוא לא ייקלע אף פעם למצב שבו הוא עסוק עשר דקות לפני השעה חמש בשיחת טלפון דחופה ומתלבט אם לנתק או לא, וזאת משום שזה נעשה חלק ממנו ממש, כך שבשעה שתיים הוא כבר מתחיל לעשות דברים באופן אחר, ובשעה ארבע הכל נרגע כדי שבשעה חמש יהיה לגמרי עם החברותא.

מידה טובעה היא אצל כל אחד

יכולים לראות זאת בחוש בדברים שתופסים מקום רב של הרגש אצל האדם, ולמשל מי שהולך להתחתן בדרך משל ביום שלישי פרשת ויצא, שמצלצל לו מאה פעמים ביום - יום שלישי פרשת ויצא, יום שלישי פרשת ויצא... לא יתכן בעולם שייקלע לאיזו עסקנות ביום שני פרשת ויצא ויאמר בצערו מה אעשה? הרי מחר אני מתחתן! דבר כזה לא יקרה, וכל כך למה? משום שכבר תיכנן זמן רב קודם לכן שביום שלישי פרשת ויצא הוא מתחתן...

לכל אחד יש מידה זו, ותיאורה שהאדם יודע שיש משהו קבוע ועומד כעמוד של ברזל, וכל השאר רק הולכים וסובבים אותו, הדבר שהוא מצפה לו נעשה עיקר, וכל השאר העומדים בדרך,

אפשר לבנות על זה. הלא דבר הוא שהאדם צריך להרגיל עצמו לעשותו.

הנני מוכן ומזומן לקיים

מבאר ה'בני יששכר': אברהם אבינו ידע איך להתפלל, כלומר איך להתחבר עם הקב"ה בשעת התפילה. הן קשה מאוד לאדם לעצור את הכל ולהיות רק עם הקב"ה, שהרי הוא נמצא בעולם העשייה ויש לו טרדות מטרדות שונות. אך אברהם אבינו ידע איך לעשות זאת, וכך התורה מעידה עליו בפסוק הנ"ל וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד ה' את פני ה', שקבע מקום לתפילתו, וכבר פירש הצ"ח כי **כשהאדם מתפלל במקום שכבר התפלל בו כבר, מועיל לו יותר לעליית התפילה, כי המקום כבר הזדכך על-ידי התפילה שהתפלל בו אתמול.** אך ה'בני יששכר' מרחיב זאת יותר, והפשט הוא כך: **אתה צריך להגיע לתפילה כשהאותיות הן הדבר האחרון.** אתה כבר שרוי בתוך המצב מקודם לכן. **חשבת פעמים הרבה קודם לכן שאתה הולך להתפלל, ואתה יודע כבר שזהו מקומך וזהו זמנך.** כי אם לא תעשה כן, אלא תבוא ותחטוף תפילה בלי שום הכנה מוקדמת, לא תוכל להתחבר וממילא לא תוכל הקדושה להיתפס, שהרי זה כאילו אתה מתחיל עכשיו מבראשית.

משל לדבר: לפני שהתמנתי למג"ש לבחורים, הלכתי להתייעץ עם מגידי שיעורים ותיקים בעלי ניסיון, והנה אחד מהם אמר לי יסוד, יסוד פשוט, אך עם תוספת הסבר. וכה אמר לי: עשה נא

לתפילה, הולכים להתפלל, ויחשוב שוב ושוב מחשבות מה היא התפילה וכמה היא חשובה וכמה צריך להתכונן לה. זהו הקובע מקום לתפילתו. כח עצום.

הכנה לתפילה כשרטוט לכתובה

ה'בני יששכר' (שם) כתב שקביעות מקום לתפילה היא כמו שרטוט שעושים לפני שכותבים את האותיות בספר התורה. נפלא מאוד. אתה הולך לכתוב אות בספר התורה, מה קורה כשכותבים אות? לוקחים קלף שהוא גשמי וכותבים עליו שם הוי"ה ובה תחול עליו קדושה. הרי אתה עושה בזה חיבור בין שמים וארץ! ובכן מאן מפיס שהקדושה באמת תחול על הקלף? מאן מפיס שהחיבור בין שמים לארץ אכן תיעשה? לכן אמרה התורה איך יכול לבוא בלי שום הכנה ולכתוב, כי אם תעשה כן לא ייעשה שום חיבור. עליך לקחת תחילה את הקלף ולהכינו, וזאת על ידי שתחרוט בו, וכמו שאתה צריך לחרוט במחשבות לבך קודם התפילה שאתה הולך להכניס בו קדושה, כך אתה צריך לחרוט בספר התורה ולהכין את המקום, וכשאתה מכין את המקום, אתה עושה אותו כלי ראוי לקבלת הקדושה, אתה מזכך מעט את הארץ כדי שיוכל לקבל את השמים, ואז חלה עליו קדושת ספר תורה. ה'בני יששכר' מלמד אותנו שזהו מה שנקרא קובע מקום לתפילתו.

והאמת שכבר כתבו **התוספות** כעין זה במסכת **קידושין** (ב, ב) שזהו ענין הקידושין להזמין ולייחד תחילה, אין שום דבר אחר רק זה. **מזמינים ומכינים ואז**

אל תתחיל לעסוק בסידור הניירות, כי אם תעשה כן נסלק אותך מיד. פה אתה צריך להיות כבר אחרי כל ההכנות.

זהו הרעיון. הצדיקים קראו לו הכנה לתפילה, אבל ההכנה כוללת הרבה חלקים. מה אתה רוצה שיקרה? אתה רוצה שתוכל להרגיש טוב שאתה לומד כל יום חצי שעה קודם התפילה? לא, לא לזה אתה צריך. אתה צריך ש כאשר תגיע לתפילה, תהיה אצלה לגמרי. לכן אתה מחשב את כל הדברים אחרת. אם לא אהיה רענן בעת התפילה - לא יהיה טוב, ומצד שני אם אקום באיחור - גם לא יהיה טוב, ובכך מה אעשה? אין לי ברירה אחרת אלא לצמצם מעיסוקי בערב הקודם כדי שאוכל לעלות על יצועי מוקדם, וכך אוכל גם לקום מוקדם וגם להיות רענן בעת התפילה. וכמו כן אכין את עצמי שיהיה לי גוף נקי, כי אם לא יהיה גופי נקי, אהיה טרוד בעת התפילה.^ז

יחזור לתלמודו ולתפילתו

מבאר ה'בני יששכר': אברהם אבינו היה כל-כך מחובר אל הקב"ה, עד שכל פעם לאחר שחזר מעיסוקיו, היה מיד חוזר אל הקב"ה, לא כמי שפונה מחדש אל הקב"ה, אלא כמי שחוזר אל עיסוקו העיקרי לאחר שיצא לזמן מועט בשביל עשיית צרכיו ההכרחיים, וכאותו מתמיד שאינו יכול להתנתק מן הגמרא, וגם כשהוא מוכרח לצאת לכמה רגעים

טובה לעצמך והכן את השיעור היטב. אל תסמוך בשום אופן על ראשך שתוך כדי השיעור תצליח לבנות את המהלך. ואז הוסיף: כי בשעה שאתה יושב עם התלמידים אתה צריך להיות פנוי להיות לגמרי עמהם ולהתמסר אליהם בכל כוחותיך, ואם תצטרך בשעת השיעור גם לעסוק בחישוב הסוגיא, אף אם תצליח להוציא שיעור נאה ומתקבל, סוף כל סוף חיבור עם התלמידים לא יהיה לך.

זהו הרעיון, האדם צריך להתכונן קודם התפילה באופן שלא יישאר לו שום דבר לעשות בשעת התפילה, כך שכאשר יבוא אל התפילה, יוכל לחשוב אך ורק איך להתחבר אל הקב"ה. וכאמור, ההכנה יש לה שני חלקים, הראשון להשריש במוחו כמה חשובה היא התפילה בשבילו, והשני לחשוב עליה הרבה קודם לכן, יחשוב שהוא הולך להתפלל, יחשוב איך הוא הולך להתפלל, וכל זה יועיל לו שכאשר יבוא אל התפילה עצמה לא יצטרך להתעסק בשום דבר ויוכל להיות שקוע כל כולו אך בדבר אחד, איך להתחבר אל הקב"ה.

הנה אנו רואים בימינו שכאשר האדם מוזמן לפגישה חשובה, הוא חייב לדאוג שכל הניירות יהיו מוכנים, שלא יחסר שום דף ובאותה מידה שלא יהיה שום דף מיותר. אני מקצה לך רבע שעה, בא אלי כשהכל מוכן, נבין אחד את השני וניפרד לחיים ולשלום. כשאתה כבר מגיע לכאן

ז. וכמו שכתבו הראשונים שחזן ממה שאין הגוף מוכן לקדושה כשאינו נקי (ראה 'כף החיים' או"ח ג, ס"ק מ"ח) עוד הוא מטריד את מוח האדם (רמב"ם הלכות תפילה ד, ז).

לכך. עליו להתרגל שכאשר הוא לומד, הוא לומד, הוא נמצא לגמרי בתוך הלימוד.

אכן אפשר להסביר באופן פשוט השייכות בין נסיונות הדור, וכך שמעתי ממומחה העוסק בזה, כי הנה הדבר מקובל אצל כולם שאחד מהדברים ההורסים ביותר את נפש הנער, הוא קשיי קריאה שהיו לו בגיל ינקות. כל המומחים מעידים על כך, אם כי יש לציין שב"ה כבר נעשה בזה שינוי גדול לטובה מאז שתפסו זאת. אם היו לו קשיי קריאה בגיל ינקות, אע"פ שהתגבר על כך בהמשך ולמד לקרוא, מכל מקום הקריאה באה לו בכבוד, והיא זו שגורמת לו להרס נפשי וממנו לבעיות קשות אחרות.

כך סיפר המומחה (לפרטי פרטים, עם השמות) מעשה בבחור שהיו לו הבעיות הקשות ביותר ר"ל, ולאחר שנים הרבה ניגש אליו ושאלו: אמור נא! אתה יודע לקרוא? התרגו הלה והחל לצרוח: למה אתה שואל אותי שאלות כאלה? מה אתה רוצה ממני? אולם לאחר מכן כשחזר ל'הוסטל' שלו, אמר לאנשי הצוות שם: פלוני נגע לי בנקודה! זו הפעם הראשונה שאחד נוגע לי בנקודה שלי.

שואל כל אחד: מה הקשר? זו הבעיה שלו? הרי יש לו יצר הרע אחד גדול ותו לא! לא ולא, זה אותו דבר, והביאור הוא **כי מי שאין לו יכולת להתחבר, אינו יכול להרגיש תענוג וממילא נפשו מתחילה להשתולל ובר בדר להישבר, כי צורך חיוני הוא לנפש לקבל תענוג מתוך חיבור.**

לעשות את צרכיו ההכרחיים, איננו סוגר את הגמרא, אלא פורס עליה איזו מפה ויוצא, ומיד הוא חוזר לתלמודו ולידיד נפשו. וזהו וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם, לאחר עשיית צרכיו ההכרחיים, מיד חזר אל הקב"ה.

מלמדנו ה'בני יששכר' שכאן גילתה לנו התורה, **שמי שיודע להתפלל כך, הקב"ה שומע לתפילותיו עוד לפני שהוא מוציא את האותיות, מידה כנגד מידה, מאחר שאף הוא חשב על התפילה עוד לפני שהוציא את האותיות.**

וזהו אלוקי אברהם בעזרו, יש חילוק בין עזר וישועה, ישועה היינו שהאדם מתפלל ואז באה הישועה, אך **עזר הוא קודם התפילה. כשהאדם יודע איך לחזור אל המקום אשר עמד שם, אשר הפעולות המעשיות שבזה הם סימן על המהות שהוא יודע איך לעשות שירגיש כן בלבו, יידע שיזכה לעזר והיינו שיתקיים רצונו בטרם יתפלל.**

השייכות בין פיזור הנפש ונסיונות דקדושה

ולענין מעשה, הנה אנו יודעים שפיזור הנפש מקורו ביצר הרע, ובפרט בימינו, ואפשר שבימינו הוא מהכלים החזקים ביותר של היצר הרע. היצר הרע פועל בכל דרך שהמוח והלב יהיו מפוזרים ומפורדים באלף מקומות, ומי שאינו עובד על עצמו להילחם עם יצרו, אינו אדם. ולכן רואים שגם ענין הקדושה הוא נסיון הדור, כי שורש אחד להם כפי שנתבאר. האדם חייב להשקיע כוחות אדירים אפילו בדברים שאינו שם לב

נכנס לבית הכנסת, הרי זה גורם לו לצאת מעולם המעשה ולהיכנס אל עולם האצילות. ויעשה זאת לא סתם לשם קדושת בית הכנסת, אלא **מתוך הבנה שהשמירה על קדושת בית הכנסת נעשית על ידי שמכינים את המקום שיהיה מיועד רק לתורה ולתפילה ולא לשום דבר אחר, כי אז הוא מכין עצמו, אני יודע לאן אני הולך, אני יודע מה אני הולך לעשות שם, אני יודע שאני הולך רק ללמוד...**

המלמד המוצלח הוא מי שהדבר היחיד שמעניין אותו בשעת מלאכתו הוא התלמיד. הוא מסתכל עליו, הוא נמצא עמו, ואז היוצא מפיו יוצא ממילא, שהרי הוא כבר מוכן לזה.

זהו היסוד! **תפילה היא חיבור עם הקב"ה, וכשהאדם מתחבר עם הקב"ה, תיכף הוא נושע,** כמו שנאמר (ישעיה סה, כד) "טרם יקראו ואני אענה", וזהו אלוקי אברהם בעזרו. אך כאמור, **בשביל זה צריך לשנות את המהות, ולהיות מתלמידיו של אברהם אבינו.** צריך ללמוד איך לעשותו, איך עושים זאת בלימוד, איך עושים זאת בדברים שבקדושה, ואיך עושים זאת בתפילה. כשהאדם לומד איך לעשותו, הוא נעשה ירא שמים, וזה מועיל לו לכל תחומי חייו. מלחמה היא כמו כל שאר המלחמות, אבל כמה מתוקה ונעימה היא כשנכנסים אליה. הדבר מסתעף הרבה מאוד, ותן לחכם ויחכם עוד...

קשיי הקריאה אינם נותנים לו להתחבר, וכמו שהובא לעיל במשל מהמג"ש, שאם הוא צריך לבנות את המהלך תוך כדי מסירת השיעור, איננו יכול להתחבר אל התלמידים. הן כל אחד יכול לחזור אחורנית ויראה שאם היה איזה מלמד בתקופת לימודו בת"ת שלא הצליח לחדור ללבבות התלמידים, היה זה אך ורק משום שלא היתה לו היכולת להתחבר אל התלמידים, כי אז גם הוא וגם התלמידים לא נהנו ורק חיכו לרגע שייגמרו הלימודים.

זוהי הסיבה שבעל קשיי קריאה אינו יכול להתחבר לדף גמרא, כי הוא צריך להשקיע את כל כוחותיו לקריאת האותיות. מה שאין כן מי שקורא היטב שאינו צריך לעמול אלא על החיבור, דהיינו שלא לחשוב על דברים אחרים. ובכן, מה טוב לו אם הוא מכין עצמו קודם לכן, וכגון שיש לו סדר מה הוא עושה קודם לימודו, כגון שהוא אומר פרקי תהלים, וכן שאר מהלכים שיכולים להועיל לו להתנתק מהבלי העולם ולהיכנס לגמרי אל הלימוד.

פלאות עדותיך על כן נצרתם נפשי

וכאן המקום להזכיר כיום בעידן הפלאפונים, שעצם זה שהאדם לוקח את הפלאפון ומכבה אותו לגמרי, וכל שכן אם הוא מניח אותו בארון המיוחד לכך, כמו שיש בכמה בתי כנסת היום, או שהוא משאיר אותו ברכבו לפני שהוא

מדור שבת קודש

לע"נ ר' יעקב שמואל ב"ר אלתר אהרן ז"ל
נדבת משפחת פרייליך הי"ו
פטרונני מדור שבת קודש

השיעור נתנדב ע"י ידידנו הר"ר יוחנן דרוק הי"ו
לרגל התעטר בנו חיים שלמה ני"ו בקשר תפילין

יום חמישי פרשת וירא - ט"ו מרחשוון תשפ"ב

לימוד שנים מקרא ואחד תרגום כהכנה לשבת

להחיד"א הרחיב בזה הרבה, ושם דיבר בענין לימוד "חק לישראל" דבר יום ביומו, וכתב תוך דבריו עפ"י **כתבי האר"י הק' ז"ל**, שיכוון בעת קריאת הפסוקים שמו"ת של יום ראשון להשאיר הארה של תוספת נשמה יתירה מהשבת שעברה, וביום שני יכוון להשאיר הארה של תוספת רוח מהשבת שעברה, וביום שלישי תוספת נפש מהשבת שעברה, וברביעי, חמישי ושישי, **יכוון להכין עצמו לקבל את הנפש יתירה, הרוח יתירה והנשמה יתירה, וכך יוכל לקבל את הארת השבת.**

הנה שמעתי שהרה"ק **בעל קדושת יו"ט** זיע"א לא השיב לשאלות בני אדם

והכינו את אשר יביאו

בעסקנו בענין קריאת הסדרא שמו"ת, יש להביא מה שכתבו **המקובלים** שחוץ מכל התועלות שנתבארו בשבועות הקודמים, כגון לחבר את התורה שבכתב עם התורה שבע"פ וללמוד איך להיות ירא שמים וכו', עוד יש בו תועלת גדולה באשר הוא מכין את האדם לשבת קודש.

כך כתוב בסידור **רבי שבת"י** (כוונת הלימוד, ליום שישי): אחר שחרית יקרא שנים מקרא ואחד תרגום כל הסדר, ועל ידי קריאה זו, תישאר בך הארה של תוספת נשמה יתירה. ובספר **"עבודת הקודש"**

ת. סידור עם כוונות האר"י הק' ז"ל, חברו וערכו הרה"ק רבי שבתי מראשקוב ז"ע תלמיד הבעש"ט הק' ז"ע.

להעביר את הסדרא, אך לא זו מטרתנו בשיעור זה, אלא להבין את מה שכתבו המקובלים שקריאת הסדרא היא הכנה לשבת קודש, בכדי שאור השבת תוכל להאיר את נשמתו, ולזה הבאנו ראייה מהגאון החזו"א, כי אילמלא היה מבין ומרגיש שקריאת הסדרא היא הכנה גדולה, לא היה עוסק בה בשבת קודם התפילה, אלא היה מוצא דברים אחרים ללמוד וכמו שנהגו רבים ללמוד אז גמרא תוס' בעיון.

מצוה מן המבוחר

והנה ב'סדר היום' (סדר קריאת התורה בשבת) כתב: כשהחזן מתחיל לקרות יהיו אזני כל העם אל הס"ת ומצוה מן המבוחר שיהיה ביד כל אחד חומש ויבינו בו מילה במילה לכל דבר שהחזן קורא, ובזה לא יפנה מחשבתו לשום דבר אחר בעולם, כי הוא עון פלילי לדבר בעוד שהחזן קורא בספר תורת האלוקים, ואפילו בדברי תורה אחרים אין ראוי כי אם לשמוע את הדברים אשר יוצאין מפי הקורא ולכוין בהם כפי יכולתו.

מתבאר מדברי הסדר היום שכשהאדם מגיע לקריאת התורה הוא צריך להיות כבר מוכן עם פירוש המילות, כדי שיוכל להבין מיד כל מילה שהחזן קורא. ומעתה נראה שיש הסבר פשוט איך קריאת הסדרא מכינה את האדם, כי אילולי יקרא האדם את הסדרא תחילה בכוונה, לא יתכן שיבין לאחר מכן מילה במילה ממה שהחזן קורא, שהרי פסוקים

בימות השבוע עד שלא סיים את הפסוקים השייכים לאותו יום שמו"ת, כי כן רצה להשיב מתוך הארת נשמת השבת.

יותר מזה מובא מהמקובלים^ט שזו אחת הסיבות שראוי להעביר את הסדרא כולה ביום שישי מתחילתה לסופה בלי להפסיק בשום שיחה באמצע ואף לא בדברי תורה, כי בשעה זו האדם מכין עצמו לשבת קודש וממשיך עליו את הארתה ואין ראוי שיעסוק באמצע בדברים אחרים.

לעשות את השבת

ובכן מוטל עלינו לבאר איך קריאת הסדרא מכינה את האדם לשבת קודש ואיך נוכל להוציא מזה ההלכה למעשה. עוד לפני שפונים לעניינים וסגולות, איזה יהודי אינו רוצה לעשות משהו כדי שהשבת שלו תיראה יותר טוב? והרי אנו יכולים להרגיש תענוג גדול כל-כך בשבת ורבותינו נתנו לנו עצות לכך, ואחת מהעצות היא זאת שיכין את עצמו לשבת על ידי קריאת הסדרא.

מעניין לציין שמרן ה'חזון איש' זצ"ל היה נוהג להעביר את הסדרא בשבת בבוקר קודם התפילה, והוא נפלא מאוד איך עם כל גאונותו, לא מצא לו דבר אחר ללמוד קודם התפילה בשבת (וכן היה נוהג הרה"ק מקאלאשיץ זיע"א להעביר את הסדרא קודם התפילה). האמת שאם נחפוץ נוכל למצוא שיטות רבות ומנהגים שונים מתי

ט. ראה דבריהם המובאים ב'כף החיים' סי' רפ"ה.

להשתנות היום ולהיות לאיש אחר. ובוודאי אין הכוונה שיתחלפו תכונותיו, כי זה לא יתכן, ואדרבא, מאחר שנולד בתכונות אלו, סימן הוא שהן נועדו בשביל קיום תכליתו, אלא הכוונה **שילמד להשתמש רק בחלק הטוב שבהן** וכלל כלל לא בחלק הרע שבהן.

כאשר תקום מן הספר

הנה היצר הרע אומר לאדם: למד כמה שתמצא אך הנאה תיקח רק כשתמצא בשגרת לימודך איזה דבר שמחזק את שיטתך. כל פעם שתמצא איזה דיבור בספרים, תקום ותאמר: אתה רואה? הדרך שלנו היא הדרך הנכונה, רק כמו שאנחנו נוהגים... את שאר הלימודים תלמד רק מפני שצריך ללמוד, ואף את המסכתות ברכות ושבת וכו' תלמד כהלכתא למשיחא, ורק מה שנוגע לחזק את שיטתך תלמד היטיב... כשתראה בגמרא ודברת במ ולא בדברים בטלים, תאמר אותו בשקט ובחפזה ותעבור אל השורה הבאה, כי אי-אפשר, וכי אפשר להתנזר מדברים בטלים!?

הן כך למדנו מוריניו הבעש"ט הק' זי"ע, וכלשון המובא בספה"ק "צוואת הריב"ש": דוודאי אין היצר הרע מפתה לאדם שלא ילמוד כלל, כי ידוע לו שאין האדם שומע לזה כלל, כי כאשר לא ילמוד כלל, לא יהיה חשוב בעיני הבריות, ואינו נקרא למדן, אך היצר הרע מפתה אותו שלא ילמוד איזה דבר שיבא לו מזה יראת שמים, כמו ספרי מוסר, או שלחן ערוך, לידע הדין על בריו כו', וזהו חדל היצר הרע להאדם להשכיל להיטיב,

רבים יש שהאדם הפשוט אינו מבין כלל את פירושם. הוא אמנם מבין את העניינים ויכול להרצות אותם בע"פ, אבל את פירוש המילות אינו יודע.

והנה מהרח"ו ז"ל כתב בספרו "עץ חיים" בשם מורו האר"י הק' ז"ל (שער הנהגת הלימוד): **עיקר כונת הקריאה בתורה תלוי בזה שיכוון האדם לקשר את נפשו ולהדביקה לשורשה על-ידי התורה כדי להשלים אילן העליון של הנשמות והוא תיקון גדול, כי זהו תכלית כל בריאת האדם ותכלית עסקו בתורה.**

פתח לבי בתורתך

ביאור הדברים: **כח יש בתורה לפתוח את לב האדם באופנים רבים, וכמו שאנו מבקשים פתח לבי בתורתך כלומר על ידי תורתך.** ואחד מהאופנים הוא להבין דברים שלא הבין עד כה, כי כל עוד שלא הבינם ולא נקלטו בלב, אין דרכי האדם משתנות על פיהם, וכיון שלבו נפתח לרווחה והוא מבינם וקולטם, מיד דרכיו משתנות.

והנה שבת בבוקר בעת קריאת התורה הוא זמן המסוגל ביותר לפתיחת הלב שייקלטו בו דברי התורה, ואז יוכל לשנות את דרכיו בכח התורה, וכפי שכתב מהרח"ו שזוהי תכלית האדם ועסקו בתורה, כי הנה אנו איננו רואים הרבה אנשים שעברו עליהם עשר שנים משלושים לארבעים והשתנו, אלא כפי שהיו אז בהיותם בני שלושים, כך הם היום. אך האר"י הק' מגלה לנו שהתכלית האמיתית של עסק התורה היא, שיקום האדם בבוקר ויאמר: **אני רוצה**

שנקלט במוחי ששבת מיוחדת לתורה שבכתב". ואמר לי בהתלהבות: "בכל שנה ושנה אני מוצא חידושים נפלאים בחומש רש"י שלא נתחדשו לי בשנה הקודמת". והוסיף: **"די לי בזה שבכל שנה כשאני נפגש עם הפרשה אני כבר נמצא במצב אחר, מזה שהייתי שרוי בו בשנה הקודמת"**.

הפך בה והפך בה דכולה בה

הנה כי כן, פעם נמצא האדם על מי מנוחות, ופעם הוא נמצא בנסיון גדול והוא יכול למצוא את עצמו בפרשה. פעם הוא נמצא בנסיון שכדי לעבור אותו בשלום הוא צריך לחיזוק רב, ופעם הוא צריך את הכח לעשות את הדבר הנכון. כל פעם נמצא האדם במצב אחר, והרי **בתורה נמצא הכל, וכשהאדם מוצא את עצמו בפרשה מתוך מצבו, נעשית הפרשה פרשה אחרת**, הוא משים לב לפסוקים אחרים, לדיבורים אחרים ברש"י, לפירושים אחרים באוה"ח הק' וכו'.

כשהאדם מתהלך כאן בעולם העשייה, יש לו מסך המסתיר את ראייתו, ואע"פ שהוא רואה מה שאמרה תורה, אינו משים לב. יכולים לראות כן בקרב המגידי שיעורים בישיבה גדולה, שאע"פ שמסרו שיעורים על המסכתות הנלמדות בישיבות שנים הרבה ומכירים את כל הדפים ישר והפוך עם כל הראשונים והאחרונים, יתפלאו ביום מן הימים איך בחור צעיר הקשה קושיא שלא חשבו עליה מעודם. ופליאתם גדולה מאוד, כי חוץ מזה שהם מוסרים שיעורים על

ר"ל שהוא מונע אותו לעסוק גם בלימוד זה שיבא להאדם טובה בלימודו דהיינו יראת שמים.

כך מדבר היצר הרע, כי אינו רוצה שנלמד באופן שכאשר נקום מן הספר נאמר: כל זה היה עד שלמדתי, עכשיו שלמדתי את דברי חז"ל וראיתי שאינני צודק, מוכרח אני לעשות שינוי. איני יודע עדיין איך, אבל אדע לכל הפחות שאינני צודק ואחפש דרכים איך להשתנות. תכלית בריאת האדם ותכלית עסקו בתורה, היא שיראה בכל עת לימודו מה אינו מתוקן אצלו ויעשה הכל על מנת להשתנות.

שבת נפתחים הלבבות ושערי תורה

כתב על זה ה'שפת אמת' (שבת שובה תר"ס) שהגם שהאדם זקוק לסייעתא דשמיא מרובה שהלימוד ישיפע עליו באופן זה, **השבת מסוגלת לענין זה משום שערי התורה נפתחים אז ויחד עם כן נפתחים לבות בני ישראל לקבל התורה**. ולכן עושים בשבת לחם משנה, רמז לתורה שבכתב ושבע"פ שנתגלה בו טעמי תורה, ונפתח בו לב איש ישראל לקבל דברי תורה.

הנה לאחרונה סיפר לי אברך איך נתקיימו בו דברי ה'שפת אמת'. מדובר באברך תלמיד חכם עצום שמתייגע יומם ולילה בהוויות דאביי ורבא בשו"ע ונושאי כליו, ויחד עם כן הוא לומד זה כבר כמה שנים חומש רש"י בעיון כדי להוציא ממנו הלכה למעשה בהנהגות חייו. סיפר האברך: "בחלוף העתים נקשרתי כל-כך ללימוד חומש רש"י, עד

בפעם השניה שהוא לומד, הוא מרגיש תענוג עצום משום שאינו נתקע יותר. מצד שני רוב בני אדם אוהבים ללמוד חדש ולא לחזור על מה שכבר למדו.

וסיבת הדבר, כי לכל דבר (אפילו בדברים של חולין, וכל שכן בדברים של קדושה) אפשר להתחבר באופן חיצוני ואפשר להתחבר באופן יותר פנימי, ובאופן יותר פנימי, ועוד יותר פנימי, כמה וכמה מדרגות. והנה בפעם הראשונה שהאדם נפגש עם הדבר, הוא מתחבר אליו רק באופן חיצוני, וכשהוא נפגש עמו שוב, הוא מתחבר אליו באופן יותר פנימי, וכך **כל פעם שהוא נפגש עמו, הולך החיבור ונעשה יותר פנימי.**

דוגמא פשוטה: הפוגש אדם, בפעם הראשונה שהוא פוגשו, הוא לומד עליו רק מה אורך זקנו ואיזה מבטא יש לו, כי הוא מתחבר אליו רק באופן חיצוני. כשפוגש אותו פעם שניה, אז הדברים החיצוניים הנ"ל כבר אינם מדברים אליו כל-כך, שהרי הוא כבר יודע אותם. ואכן ככל שהוא פוגש אותו יותר, כך הוא מוסיף להכירו יותר בפנימיותו.

זוהי המציאות תמיד, אי-אפשר להגיע אל הפנימיות לפני שעוברים את המסכים החיצוניים. שמעתי פעם מאחד שעוזר בני אדם השרויים במצוקות נפשיות, שכאשר הוא מפנה משהו למומחה, הוא מקדים ואומר לו: בשום אופן איני רוצה לשמוע ממך חוות דעת על המומחה לפני שאתה נפגש אתו חמש פעמים. וסיבת הדבר, כי בפעם הראשונה יהיה עסוק במראה החיצוני ולא יוכל להתחבר אליו, ואיך יוכל להביע דעתו עליו. אין לו

מסכתות אלו שנים הרבה, הלא יש להם רחבות גדולה, שהרי למדו היטב קודם לכן נשים נזיקין ט"ו שנים, וכן שו"ע עם נושאי כליו, והם זקנים באים בימים, ועם כל זה בא בחור אחד קטן שבקושי התחיל ללמוד גמרא ומקשה קושיא שמעוררת השתאות. כך היא המציאות, כי התורה עמוקה כל-כך ואין לה גבול, ובשביל לשים לב זקוק האדם כל פעם מחדש לסייעתא דשמיא. **אכן בשבת משימים לב לדברי התורה, כי בשבת נפתחים שערי התורה ועמם נפתחים כל לבות בני ישראל לקבל את דברי התורה.**

מוסיף ה'שפת אמת': לכן אמר על שבת ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם, שהיא עדות על ישראל, **כמו שנפתחים למעלה שערי תורה, דבשבת ניתנה תורה, ולכן קוראים בתורה בשבת, כי זהו הזמן לקלוט את התורה ולקבל את הארתה מאחר ששערי התורה נפתחים מלמעלה ולבנות בני ישראל נפתחים מלמטה.** ועוד הביא ב'שפת אמת' (בראשית תרמ"ח) מ'מדרש תהילים' (צה, ג) בזה הלשון: היום אם בקולו תשמעו, על שבת קודש, שיכולין לשמוע בו קול תורה.

חיבור פנימי רק לאחר כמה פעמים

הנה את כל זה הבאנו כהקדמה להבין דבר פשוט בענין לימוד הפרשה. ונבאר: הנה מרגלא בפה הלומדים: "למה לומדים? כדי שנוכל לחזור". והכוונה הפשוטה בזה, כי מי שאוהב ללמוד, בפעם הראשונה שהוא לומד, הוא נתקע על כל צעד ושעל וקשה לו להנות, אך

כשלומדים אותה פעם אחת בלבד, אלא על-ידי שלומדים אותה פעמים הרבה הלוך ושוב, אלא שאנשים רבים עוזבים מיד לאחר אכילת המרור מפני שאין להם סבלנות להמתין לשולחן עורך. אין לו כח ללמוד שוב, התייסר מספיק בפעם הראשונה כאשר מחשבותיו ברחו לו מפני שמושגים רבים היו זרים לו. אין הוא מבין את הסוד שעליו ללמוד עוד הפעם ושוב פעם ולסכם, כי אז ייעשה אצלו החיבור, עד כדי כך שכל פעם שישמע אחד מדבר על מסכתא זו, יאורו עיניו. סוד החזרה הוא שבפעם השניה לא יצטרך האדם להשקיע בכל הדברים שהיה צריך להשקיע בהם בפעם הראשונה, ולכן יוכל להשקיע בחיבור. ולא כאותם בני אדם שעושים את הטעות הענקית וכשחוזרים בפעם השניה, אינם נמצאים שם לגמרי, כי הם מרגישים שכבר הבינו ויכולים ללמוד מהר. הלא בזה הם מפסידים את כל הנשמה, והרי עכשיו הוא הזמן להשקיע את כל הנשמה בלימוד המסכתא, כי אז באופן ממילא יתחברו אליה היטב ומוחם יהיה פרה ורבה ויחדשו חידושים נפלאים...

ההכנה מתחילה משבת במנחה

קריאת שמו"ת פועל באופן זה. **התחל להתחבר לפרשה כבר ממנחה של שבת.** כמו כן היו רבים מיראי ה' היו נוהגים מיד במוצ"ש ללמוד מעט את הפרשה עם חומש רש"י, וכל כך למה? כי זה גורם לו לאדם שביום שני ושלישי יהיה מחובר לפרשה, והרי זה הכנה מעולה בשבילו לקראת הבאות. ואז ביום

ברירה כי אם להיפגש אתו שוב ושוב עד שיצליח להתחבר עמו יותר.

דבר זה נוגע לדברים הרבה מאוד, כגון לשלום בית, ולמלמד דרדקי. פעמים הרבה יש שביום הראשון אחד הילדים עושה איזה מעשה שטות ומיד נוצר רושם אצל המלמד. יידע המלמד שעדיין אינו מכיר את הילד, שימתין בסבלנות ויזכה לראות ממנו בלי סוף נחת.

דמי ליה כמאן דמונח בכיסיה

כמו כן כשעוסקים בענין התורה הקדושה, כשהאדם לומד בפעם הראשונה לשם דוגמא מסכת יבמות, לא יתכן במציאות שיחיה עם עומק הסוגיות, שהרי הוא צריך להשקיע בהבנת המושגים החדשים ובפירוש המילים שאינן מוכרות לו, והרי כל מושג בפני עצמו לא יתכן שיבינו האדם לאשורו עד שלא ייפגש עמו ט"ו פעמים במשך המסכתא בכל אופניו. והיינו משום שבפעם הראשונה הוא תופס את הסוגיות רק באופן חיצוני ולא התחבר לנשמה שלהן, הוא לומד פעם נוספת - הוא מתחבר יותר; עוד פעם - הוא מתחבר עוד יותר, עד שבסוף הוא מתחבר לנשמה.

אלו שיודעים איך ללמוד, יודעים שהם מחכים להתחבר עם המהות של המסכתא. מי שלומד את המסכתא הלוך ושב ומתחבר עם סוגיותיה, כשמסיים אותה רצונו עז להתחיל אותה שוב מתחילתה, וזאת מפני שנעשה אצלו קשר פנימי עם המסכתא. וקשר זה אינו נעשה

מסירות נפש של אברהם ושל יצחק! וכמו כן הלאה, תפילתו של אברהם אבינו, רחמנותו של אברהם אבינו.

אין זה נגמר. רק אזכיר מה שכתב ה'בת עין' בפרשה זו: היודע אתה למה רצה כל-כך הקב"ה לומר לאברהם אבינו את אשר הוא עושה?! לא משום שרצה שידע את כל הקורה בעולם, אלא משום שרצה להודיע לו עד כמה הוא מתמסר לאותם בני אדם שאינם הגונים ומחכה לתשובתם, ושאברהם אבינו יתפלל עליהם ויקווה אף הוא שמא ישובו בתשובה. שלא יחשוב אך אחד בשום מצב שכבר הלך לאבדון.

כל האורות שנמצאים בפרשה, הלא הם ללא גבול. ובשבת יש ביכולתם להשפיע על האדם. אך איך יתכן שהאדם ימצא בזה טעם והנאה אם הוא בא לקריאת התורה ואינו נמצא שם כלל. **הדבר יתכן רק על-ידי הכנה מוקדמת** כאמור.

מנוחה ושמחה אור ליהודים

ועוד יש לדעת שמי שמשקיע בזה, ממילא **אור השבת חל עליו**, וכמו שכתב הגה"ק **רבי צדוק הכהן זיע"א** בספרו **"פרי צדיק"** (תצוה ז): **בכל שבת יש קדושה מיוחדת לאותו שבת**, וכמו שאמרנו כמה פעמים שעל זה נאמר שבת בשבתו, **והקדושה היא קדושת הפרשה שקורין בשבת זו ומיוחדת לה** כמו שמובא בזה"ק וכו'.

הן כל אחד יודע שאורו של כל יו"ט גוון אחר לו, ואין גוון של זה דומה לגוון

שישי ילמד את כל הפרשה שמו"ת בלי לדבר באמצע, ואח"כ יבוא אל קריאת התורה בשחרית של שבת.

הקריאה מעוררת את הזמן

יתירא מזו בספר **"תורת אבות"** (פרשת כי תבא) כתב: **"קדושת קריאת התורה היא להמשיך על נפשותינו הארה הקדושה שמענין הפרשה כאילו נעשה בפועל ממש על ידינו"**. קדושת קריאת התורה גדולה כל-כך, עד שביכולתה להאיר לאדם כאילו הוא בעצמו עשה. הוי אומר: כל האור של הכנסת אורחים שבתחילת הפרשה, כל הפסוקים הנפלאים, טעם בהכנסת אורחים, התלהבות בהכנסת אורחים, פסוקים ברורים בתורה (וכבר כתבו בשם הרה"ק **מקאריץ** זיע"א ש'אורח' הוא נוטריקון אור ה', דהיינו אור שממשיך רפואה, כי ברכת רפאנו היא הברכה השמינית בשמו"ע). והנה איך מרגיש האדם לאחר שעשה הכנסת אורחים מיוחדת? רוממות נפלאה! הוא זכה לקבל פני השכינה. והרי כך אנו רואים בחוש שאלו שעסקו בזה, נעשה אנשים מעודנים ומזוככים עד מאוד. **אתה יכול לקבל זאת אם תבוא עם כל ההתלהבות אל קריאת התורה, אך בשביל זה אתה מוכרח להכין עצמך, ולאחר ההכנה תתחבר אל הפרשה ותזכה לאותו אור.**

היודעים אנו מה מכיל פרשה אחת? הרגשתו תהיה לאחר הקריאה: הלוואי שאשאר עוד מעט בפרשה זו! רק שבוע אחד? הלא פרשה זו כוללת את כל מעשה העקידה! הן צריך ללמוד אותה היטב ולהבין את כל הסגולות שבה. איזו

מוצא את הדיבורים האלה ברש"י. בוודאי אינך מוצא, כי צריך ללמוד כמה פעמים כדי למצוא, שהרי בפעם הראשונה היית צריך להשקיע בדקדוק ובפירוש המילות, ורק לאחר כמה פעמים, אתה יכול להתחיל להתחבר לפנימיות.

סוף דבר: הכנה הוא לשבת, הוא יכול לשנות את השבת של האדם. הן האדם משתוקק שאור השבת יאיר את נשמתו, ואע"פ שאינו משתוקק, הלא הוא יודע שבכל פרשה יש מרגליות טובות מיוחדות בשבילו.

משלחי רגל השור והחמור

ולסיום: לאדם יש הרגלים רבים שאינו מודע להם כלל, וכפי שרואים איך האדם תופס לפעמים רק לאחר עשרים שנה שהוא נוהג להגיב באופן מסוים בגלל איזה דבר שקרה לו בילדותו. אולם לאור התורה, ובפרט זה שמאיר בשבת קודש, יש את הכח לעקור הרגלים עמוקים מאוד אשר האדם עצמו אינו מודע להם. ישאל האדם: אם איני מודע להם, מה צורך יש לי לעקורם? אך התשובה פשוטה, שכל הרגל רע שיש לאדם, מונע ממנו עוד מתנה טובה שמוכן ומזומן לו, שהרי לכל מצוה יש שפע גדול מאוד, אך הרגלי האדם מונעים מהשפע להגיע אליו אכן כשנפתחים לבות בני ישראל, אז נכנס בו השפע ונעשה אצלו אור גדול, והרי בתורה יש הכל, כל הנשמות, כל המצוות, וכל הדברים שיכולים למנוע את השפע, ועל ידי התורה הכל נפתח.

של זה. מגלה לנו רבי צדוק שכמו כן יש לכל שבת גוון אחר והוא בא מקדושת הפרשה שקורין באותה שבת. ומוסיף רבי צדוק: ואף שהפרשה היא הכתובה בתורה ונקראה בשנה העברה, מכלל שבכל שבת מופיעה קדושה חדשה לאותו שבת מקדושת הפרשה שקורין שיש בה גם כן אור מחודש בכל שנה". היינו שבכל שנה מששת ימי בראשית מגיע אור חדש המיוחד לאותו שבת ולאותו שנה.

ובכן קדושת השבת תלויה בפרשה, וכמו שהיו רואים אצל הצדיקים, שהיו עושים עסק גדול מהפרשיות, ולמשל, בפרשת פינחס אשר קוראים בה את מוספי המועדים, היו רואים את השבת כיו"ט, למה? כי קוראים פרשת פינחס. ובפרשת בא, איזה עסק היו עושים ממנה! יציאת מצרים, שפרשת בא חשובה מפרשת בשלח. ואח"כ שבת שירה, ואח"כ שבת קבלת התורה.

העומד מבחוץ סבור שמדובר בדיבורים נחמדים בעלמא. אך לא! הדיבורים האלה באים מהצדיקים שהיו חיים את הפרשה, וכשהאדם חי את הפרשה, הוא רואה איך קדושת השבת תלויה בה. כיון שלמדו את הפרשה שוב ושוב, כשהיו מגיעים לשנה החדשה, לא היו מתחברים אל החיצוניות שלה, אלא אל הפנימיות שלה, דהיינו אל כל הדיבורים ברש"י שמלמדים בינה לאדם איך להתנהג בחייו ואיך לייצב את השקפתו.

האדם אומר: אינני יודע, אני איני

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

ערב שבת קודש וירא - י"ט מרחשון תשפ"א

הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א כ"ב מרחשון תרפ"ז

כי קרן אור פניו

אור מיוחד היה מאיר תמיד על פני קדשו של הרה"ק מבעלזא. וכך יצא מפי **בעל שומר אמונים** זיע"א: מי שרק הסתכל על פני צורת קדשו, קיבל יראת שמים.

כן מסופר שהיה יהודי אחד שבנו התחיל לסטות מדרך התורה והמסורה והיה זקוק לישועה גדולה. הביאו אביו לבעלזא בשבת פרשת וירא, וכשהרה"ק קרא בתורה והגיע לתיבות "ואל אראה במות הילד", האריך בו הרבה. הדבר השפיע על נפש הבן, תיכף ומיד גמלה ההחלטה בלבו לעזוב את חבריו הרעים ולחזור אל דרך המלך, וכן עשה.

תורה מן השמים

כשהרה"ק מבעלזא שהה פעם במאריענבאד, נכנס אצלו הרה"ק רבי

מיתת צדיקים מכפרת

דבר פלא הוא שיום היארציית של הצדיק חל תמיד ביום שחל בו יוה"כ העבר. על כך מסופר שפעם היה אצלו הרה"ק צרבי אברהם מסטרעטין. שאל אותו הרה"ק לדעת מתי היארציית של אביו. השיב לו רבי אברהם שהוא חל להיות תמיד ביום שחל בו יוה"כ הבא. נענה הרה"ק ואמר: יש צדיקים שבחורים לעצמם יארציית ביום שחל בו יוה"כ העבר...

סתם ולא פירש. ואמנם נפלא הוא מאוד

כאשר משווים זאת למה שאמרו בחצרות רוז'ין על ג' חשון, יום היארציית של הרה"ק מרוז'ין, שעיצומו של יום מכפר, ואמרו על כך שכך הוא בכל ימי ההילולא של הצדיקים כי מיתת צדיקים מכפרת, וככל שיש לאדם שייכות יותר גדולה אל הצדיק, יותר נחשב אצלו היום כיום של כפרה ועיצומו של יום מכפר עליו.

את העני בסבר פנים יפות ולכבדו במאכל ובמשתה, ואסור לקחת זאת מהבנים והבנות. הנימוק השני, כשהעניים דופקים על הדלתות, מתעוררות רחמנותם של בעלי הבית ונותנים להם ביד נדיבה, ואם יפסיקו לדפוק על הדלתות, אע"פ שיתנו בעלי הבית לקופה של צדקה, לא יתנו אלא כפי מה שנדמה להם שיכולים ליתן ונמצא העניים מפסידים. והנימוק השלישי, הברכות שהעניים מברכים את בעלי הבית כשנותנים להם צדקה, שווים הון רב ואי-אפשר לוותר עליהן.

האמת שהדבר נוגע לדין כשמזדמן לנו עני בפתחנו, כי **כשנתבונן בשלושת הנימוקים של הללו, נשיש ונשמח על ההזדמנות שנקלעה לידינו** הן ליתן צדקה לעני ביד נדיבה, הן לחנך את הבנים והבנות, והן לזכות מברכת העני בעל לב נשבר.

ראיתי שכבר היה כעין לפנינו אצל הרה"ק **מבארדיטשוב** זיע"א שרצו לייסד קופת צדקה בעירו כדי שהעניים לא ידפקו על הדלתות, והרה"ק אמר שכבר מצאנו מקור לתקנה זו, וכששאלו אותו איפה המקור, פתח את החומש בפרשת וירא והראה באצבעו על מעשה סדום, כאומר כבר שם תיקנו תקנה זו שלא ליתן לעניים לדפוק על הדלתות.

הנה בימינו יש אמצעים חדשים ליתן צדקה לעניים בלחיצת כפתור, ואם אמנם טובה גדולה היא לעניים, כי כך אפשר להגיע להרבה בני אדם שיתרמו ולהגדיל

שלמה חיים מבאלחוב זיע"א שהיה עוסק הרבה בחכמת הנסתר, והנה ראה שפתוח על שולחנו זוה"ק פרשת ויחי. ביקש ממנו שיאמר לו פשט בדברי הזוהר, אך הרה"ק מבעלזא דחה אותו. הפציר בו שוב ושוב באמרו לו שבעל מקדש מלך הדפיס את הזוהר עם טעות בפרשת ויחי ועל כן הוא רוצה לדעת את הפשט האמיתי. מחמת כבודו נענה לו הרה"ק מבעלזא וכשאמר לו הפשט נתלהב מאוד. אח"כ התבטא הרה"ק מבאלחוב: חיפשתי בכל ספרי האר"י ולא מצאתי פשט נאה כזה המיישב את דברי הזוהר"ק כמין חומר.

כשסיפר זאת לחתן הרה"ק מבעלזא, הרה"ק רבי פנחס מאוסטילא זיע"א, אמר לו: אכן כן, יודע אני שחותני יודע את כל הזוהר"ק בע"פ, אך פלא הוא אצלי, כי מכיר אני את כל סדרי לימודו ולא מצאתי מתי הוא לומד זוה"ק...

אפס כי לא יהיה בך אביון

הרה"ח **רבי שמואל פארגעס** ע"ה סיפר ששמע מהרה"ק **רבי אהרן מבעלזא** זיע"א שבעיר למברג התקיימה פעם אסיפת רבנים ועסקנים כדי לייסד קופת צדקה ולחסוך מן העניים לכתת את רגליהם בין הבתים, והזמינו גם את אביו הרה"ק רבי ישכר דוב להשתתף באסיפה. כששמע רבי ישכר דוב על הרעיון, התנגד לו נחרצות, ושלושה נימוקים עמו: הנימוק הראשון, כשהעניים דופקים על הדלתות לבקש צדקה, זה **מועיל לחינוך הבנים והבנות, שרואים איך צריך לקבל**

אחריו. אמר לו הרבי: אה! זייער גלייך [ישר מאוד], עני גם כן צריך לקיים הכנסת אורחים.

ושוב שאל אותו: מתי אתה מאכיל את העניים בהושענא רבא? השיבו לו בניו שאביהם מאכיל את העניים קודם התפילה. נענה שוב הרבי ואמר: זייער ריכטיג, זייער גלייך [נכון וישר מאוד] כי להתייפח (כלומר, להאריך בתפילה כפי שנהוג בהושענא רבא) אפשר גם אחר כך.

פעם תבעה אותו אשתו לדין תורה אצל הרה"ק מבעלזא באמרה לו: כשהוא יבוא לעולם האמת הוא יקבל שכרו משלם באשר הוא המכניס אורח הגדול ממנוקאטש, ולמעשה אני זאת שעומדת כל היום ומבשלת, ומה תהא עלי? נענה לה הרה"ק בלשונו: איר זיינט א בטלנית [בטלנית את], הוא צריך לבקש חלק בשכרכם ולא להיפך...

לא תשחית את עצה

הגה"ק מפאפא זצ"ל כתב בענין צוואת רבי יהודה החסיד, שכאשר התרבו ספסלי הישיבה בישיבה שבעירם והמקום נעשה צר מהכיל את כל התלמידים, ביקשו להרחיב את הישיבה, אך בחצר היו כמה עצי פרי שלא אכלו את פירותיהם מפני שהיו מתולעים. מאחר שהיו להם כמה היתרים לקצוץ את העצים, הלכו לשאול את דעתו של הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א שהיה אז בפעסט. השיב להם: בבעלזא ביקשו פעם להרחיב את בית אבי הרה"ק רבי ישכר דוב זיע"א, אך צריך היה בשביל זה ליטול מיצר שרבים דשו בו לקצר את דרכם.

את הצדקות כפי שרואים במציאות, מכל מקום מוטל עלינו לזכור את שאר הנימוקים, וכשתבוא לפנינו הזדמנות כאשר העני יפשוט לנו את ידו, ניתן לו צדקה בשמחה גדולה כאמור.

גמילות חסדים כיצד

הרה"ק מבעלזא פעל רבות בקרב חסידיו שירבו בגמילות חסדים והכנסת אורחים. הגאון **רבי שמאי קהת הכהן גראס** שליט"א מספר ששמע מזקנו רבי משה נחום שאביו שהיה גר במונקאטש היה מכניס אורח גדול ובכל ליל שבת היו סומכים על שולחנו כשלושים אורחים. והנה חזקה היתה לו לאביו במשך כל תקופת שהותו של הצדיק במונקאטש (כידוע ששה שם תקופה ארוכה) להכין לו טבק.

פעם כשהגיש לו את הטבק שהכין לו, שאל אותו רבו בפני אנשי שלומו, כשמטרתו לחנכם בהכנסת אורחים: במה אתה מאכיל את האורחים? השיב לו: כשבא עני נותנים לו קערה עם מרק חם שיש בו שעועית. אמר לו הרבי: כך צריך להיות, עם מאכל זה אפשר לקיים הכנסת אורחים, כי אם תתן בשר שהוא מאכל יקר, תתן חתיכות קטנות כדי לצמצם, לכן **עדיף ליתן מאכל שאינו יקר ובלבד שיהיה בשפע ויסעד את הלב כדבעי.**

אח"כ שאל אותו רבו: מי מגיש את מים לנטילת ידיים לאורחים? השיב לו שיש בחדר חבית גדולה של מים, וכל אחד נוטל מהם את ידיו, ומי שרואה שנגמרו המים בחבית, הולך למלאותה ומחזירה מלאה כדי שיהיה לו ולבאים

הרופא שהרבי היה שלח אליו תמיד ולא הועיל מאומה. שחק הצדיק: **מה זה קשור לרופא? כשאבי שלח אליו, זה עזר**, עכשיו שלא שלח אליו, איך אתה רוצה שיעזור. שלח אותו לרופא אחר ונתרפא.

חינוך על כל אות ותג

בפרשת והיה אם שמוע נאמר: "והיו לטוטפות בין עיניכם ולמדתם אותם את בניכם לדבר במ וגו' וכתבתם על מזוזות ביתך ובשערך". שאל הרה"ק **מבעלזא**: איך מגיע ולמדתם אותם את בניכם בין תפילין ומזוזה? ולכאורה תפילין ומזוזה מצוות שוות הן ולא היה צריך להפסיק ביניהן! אלא התשובה היא שהתורה באה ללמדנו, **שכמו בכתיבת תפילין ומזוזה יודע הספר שאינו יכול לדלג על שום אות או תג, כך כשעוסק האדם בחינוך הבנים עליו לחנך אותם על כל אות וכל תג, מנהגים והליכות, מבלי לדלג על שום דבר**.

אמר אז אבי: למדתי את כל הדינים בשו"ע השייכים לשאלה זו על כל פרטיהם ודקדוקיהם, ועלה בידי שאין בכך שום איסור, אך שורה אחת קטנה יש בצוואת רבי יהודה החסיד שלא לקחת מיצר שרבים דשו בו וממנה אני ירא. סיים הרה"ק רבי אהרן: אף כאן, הגם שהדבר מותר מצד ההלכה, הלא רבי יהודה החסיד הזהיר על כך בצוואתו, ומזה יש לירא.

רק כשניתנה רשות לרופא לרפאות

כשהיו פונים להרה"ק מבעלזא בענין מחלות אזוניים, היה שולח תמיד לפרופסור דגול בקראקא. לאחר שהרה"ק נסתלק מן העולם, היה אחד שבנו חלה באזניו וגמר אומר בנפשו: הן הרבי מפנה היה תמיד לפרופסור פלוני, ועכשיו שהרבי אינו בין החיים, אלך לי לבדי אליו. הלך אל הרופא ולא העלה מזור. בלית ברירה פנה אל בן הרבי ממלא מקומו הרה"ק רבי אהרן וסיפר לו שהלך אל

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בשורה משמחת!

מוקדים להשיג הקונטרס 'הבינני'

ארצות הברית

4615 14th Ave	ביהמ"ד טאהש	בארא פארק
5309 13th Ave	כתר דזשודעיקא	
44 grove spring ct.	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	לעיקוואוד
52 Main Street 845-517-9722	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
	ע"י המקוואות	מאנרא

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 305-338-4827

ארה"ק

קרית נדבורנא	בית המדרש הגדול 'נדבורנא'	בני ברק
רחוב הרב שך	חנות 'מול איצקוביץ'	
רחוב יואל	מקוה בית פנחס	

אירופה

	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
--	-------------------	------------------